

Svaningsåns flottled

Ett kunskapsunderlag

Ström och Hotagens sn. Strömsund och Krokoms kn. Jämtlands län

Anna Engman, Karl-Johan Olofsson

RAPPORT – JAMTLI 2019:18
ISSN 1654-2045

Utgivning och distribution:

Jamtli

Box 709

831 28 Östersund

Tel 063-15 01 00

Fax 063- 10 61 68

© Jamtli 2019

Kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS 2006/02204

Redigering och layout: av framsida: Lena Ljungkvist, Jamtli

ISSN 1654-2045

Innehållsförteckning

Bakgrund	1
Arbetsområdet	1
Historik över Svaningsåns flottled	2
Beskrivning av uppdraget och metod	3
Medgivande att sprida dokumentationen	4
Målgrupper	4
Personal	4
Internt kvalitetssäkringssystem och egenkontroll	4
Resultat	5
Miljöer och objektbeskrivningar	6
Värdering av flottningslämningarna	75
Sammanfattande diskussion angående värderingen och kommande åtgärder	77
Andra lämningar samt lämningar utanför miljöerna inklusive de planerade åtgärderna	80
Referenser	93
Tekniska och administrativa uppgifter	94
Bilaga 1 Värderingsmetod	95
Bilaga 2 Historiska kartor	99

Bakgrund

Svaningsån med tillflöden kommer att bli föremål för biotop- och fiskevårdsåtgärder. Det innebär återställningsarbete/restaurering med hjälp av grävmaskin i och intill vattendragen. Det är därför angeläget att utreda om forn- och kulturlämningar finns inom området innan några åtgärder påbörjas.

Enligt Länsstyrelsen är den samlade bedömningen att det finns ett dåligt skydd för forn- och kulturlämningar i det här området. Att höja kunskapsläget är därför avgörande för att få kännedom om okända kulturlämningar och för att kunna skydda de lämningar som finns i området.

Med anledning av de planerade åtgärderna i Svaningsån har Stiftelsen Jamtli enligt avtal (1st dnr584-2988-19) med Länsstyrelsen i Jämtlands län, utfört arbete med avsikt att skapa ett kunskapsunderlag inför vidare åtgärder i Svaningsån.

Arbetsområdet

Svaningsåns flottled är belägen i Strömsunds och Krokoms kommuner (fig. 1) och Ström och Hotagens socknar. Hela flottleden och dess omgivande område ligger i barrskogsmarker. Området är kuperat med stenbunden moränmark med större ytor av myrmarker och mindre sjöar och vattendrag. Svaningsån rinner ut i Svaningssjön som är en del av Ströms Vattudal (fig. 2). Arbetsområdet består av sträckorna Dunnervattenån, Gräsvattenån, Kvisselvattenån, Djupvattenån, Lill-Ringsjöströmmen, Rörvattenbäcken, Oduglingsjöbäcken, Lillströmmen, Kanalen och Svaningsån. Sammantaget en sträcka på ca 8,6 km och med en bredd av 75 meter från strandlinjerna på båda sidorna vattendragen. Utöver sträckorna efter vattendragen består arbetsområdet av ca 3,7 km körvägar för grävmaskin med en bredd av ca 5 meter. De sträckor som är aktuella i denna rapport är utvalda utifrån att Svaningsån med tillflöden kommer att restaureras. Flottningslämningar belägna utanför arbetsområdet ingår ej i denna rapport.

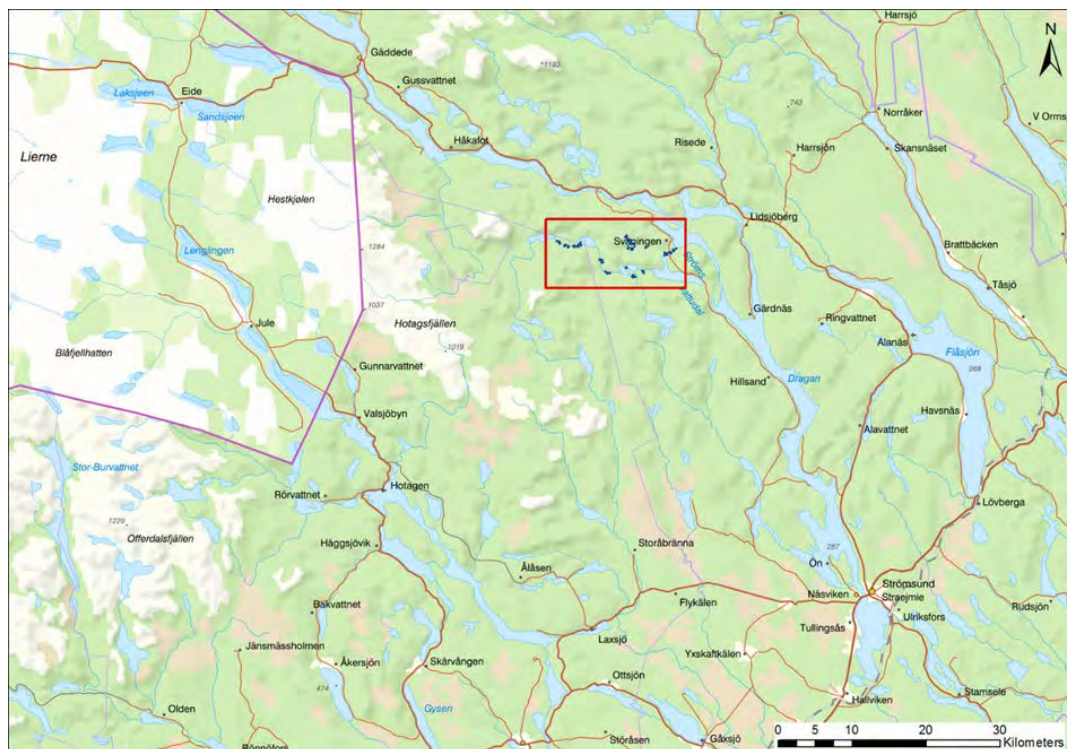

Fig. 1. Svaningen och de inventerade miljöerna är belägna inom röd rektangel.

Historik över Svaningsåns flottled

Svaningsåns flottled tillhörde Ångermanälvens flottningsbolag som bildades 1872 genom en hopslagning av tre flottningsbolag samt Bombolaget. Anledningen till att Ångermanälvens flottningsbolag startade var att utbyggnaden, effektiviseringen, timmerinsamlingen, sorteringen och distributionen till allt fler verk krävde en enad organisation med administrativa och ekonomiska muskler. 1889 övergick organisationen från Ångermanälvens flottningsbolag till Ångermanälvens flottningsförening (Norman, 1966).

1887 förordnades Svaningsåns vattendrag till allmän flottningsled. Flottningsleden hade då sin början vid Gräsvattnet och slutade vid Svaningsåns utlopp i Svaningen. 1931 utökades flottningsleden att sträcka sig upp till Dunnervattensjön. (Antikvarisk kontrollrapport nr 5 Storringsjödammen) Flottleden avlystes under perioden 1964-68, undantaget Gräsvattendammen och Kvisseldammen som avlystes först 1982 (Lst 399-1414-88, Ångermanälvens flottledsförvaltning Erland Backman).

Den sista större ombyggnaden eller renoveringen av flottningskonstruktionerna gjordes under senare delen av 1940-talet. (Lst 399-1414-88, Registerkort för flottningsdamm)

1965 gjordes en film om flottningen från Gräsvattnet till Svaningssjön som i dag går att se på Youtube. (Sista flottningen i Svaningsån 1965 del 1 och 2, <https://www.youtube.com/watch?v=1Cr8V3GAajg>). Den sista flottningen gjordes år 1966. (Antikvarisk kontrollrapport nr 5 Storringsjödammen)

1979 gjordes ett programförslag för upprustning av Svaningsåns flottled av vårdsektionen på Riksantikvarieämbetet och läns museet på uppdrag av länsantikvarien i Jämtlands län. Av detta genomfördes endast upprustningen av Storringsjödammen 1984 (Antikvarisk kontrollrapport nr 5, Storringsjödammen).

Svaningen – Stor-Ringsjön klassades som riksintresse för kulturmiljövården 1997 med motiveringen: Skogsbruksmiljö med äldre och nyare bolagsbebyggelse och flottningsanläggning vid Svaningssjön och Stor-Ringsjön, som ingår i Ångermanälvens flottledssystem. Riksintresset innehåller bolagsgård med förvaltningscentrum för lokalt trävarubolag från 1880, ångbåtsbrygga med magasin från 1900. Skogsarbetarbostäder i planlagt område från 1958, bestående av 13 likadana typhus. F d affär. Flottningsdamm vid Svaningsåns utlopp ur Stor-Ringsjön. Utöver de skogsbruksrelaterade inslagen ingår även en fångstmiljö med orörda fångstboplatser i Stor-Ringsjöns västra del samt ett fångstgropssystem på Svaningsåns norra sida (Riksintressen för kulturmiljövården – Jämtlands län (Z) 2013-09-11 https://www.raa.se/app/uploads/2013/09/Z_riksintressen.pdf) (fig. 2). I riksintressebeskrivningen är det således bara dammen vid Stor-Ringsjön som omnämns av flottningslämningarna i Svaningsån.

Någon gång mellan 1979 och 1988 spolades Kvisslevattendammen bort på grund av höga vattenflöden eller islossning. 1988 ansökte Ångermanälvens flottledsförvaltning om att få riva Gräsvattendammen vilket också bifölls av Länsstyrelsen i Jämtlands län. 2005 rev Länsstyrelsen Storringsjödammen som restaurerats med statliga medel 19 år tidigare. (399-1414-88 Yttrande angående utrivning av Gräsvattendammen, 1988-04-28, Karta över åtgärder inom Svaningsåns flottled)

Fiskefrämjande åtgärder som utförts inom Svaningsåns flottled de senaste 19 åren innefattar restaurering av vattendrag med utläggning av sten och block samt vid Abborvattenån (Kanalen) borttagande av bottenstockar vid damm och en justering av sjöutloppet vid Svaningsån. (Karta över åtgärder utefter Svaningsåns flottled från Vattenenheten Länsstyrelsen Jämtlands län, 2019-10-29)

Fig. 2. Riksintresseområdet begränsat med blå linje. De ingående miljöerna är markerade med streckad röd linje.

Beskrivning av uppdraget och metod

I uppdraget ingick planering, fältarbete och efterarbete. Planeringsarbetet bestod av genomgång av arkivmaterial, litteratur, historiska kartor, tips, databaser och lantmäteriets laserdata. Samråd hölls med berörd sameby.

Fältarbetet utfördes som en fördjupad fornminnesinventering och följde de riktlinjer och den praxis som utarbetats av Riksantikvarieämbetet vad gäller registrering och bedömning av påträffade lämningar. Även andra objekt, till exempel stående hus såsom flottarstugor, som inte vanligen registreras vid fornminnesinventering dokumenterades. I stort sett alla lämningar och andra objekt fotograferades. Fältarbetet har utförts med hjälp av fältdatorer, GPS och digitala kartor.

Samtliga lämningar som påträffades har registrerats i KMR. En särskild värdering av flottningslämningarna har gjorts. Värderingen av de kulturhistoriska byggnaderna och anläggningarna har gjorts enligt en metod som är framtagen i tidigare projekt vid Länsstyrelserna i Skåne, Kronoberg och Blekinge. De olika vattensträckorna har delats upp i 12 miljöer (fig. 3) där varje sträcka fått en egen värdering.

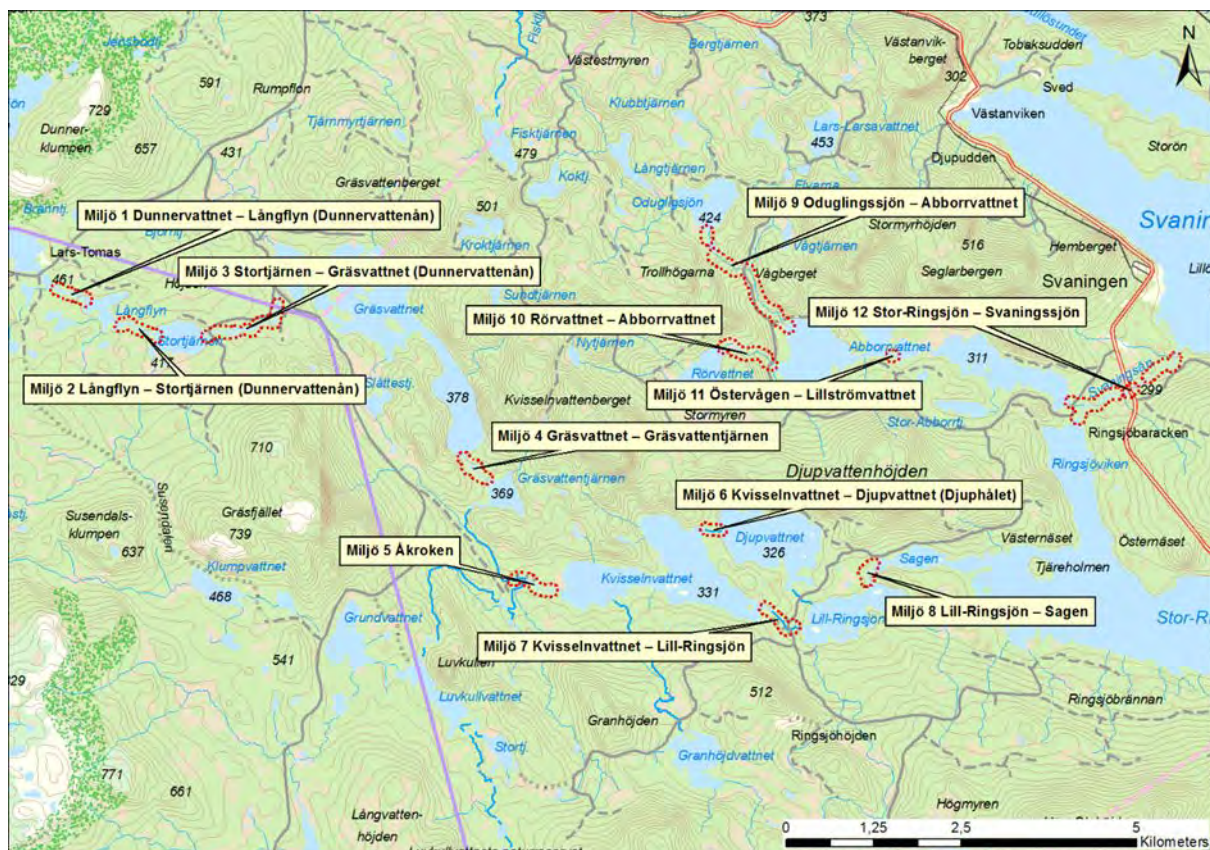

Fig. 3. Detaljerad översikt. Miljöerna markerade med streckad röd linje.

Medgivande att sprida dokumentationen

Jamtli medger spridning av dokumentationsmaterialet med Creative Commons-licensen CC BY, undantaget Lantmäteriets kartor samt annat upphovsrättsskyddat material.

Målgrupper

Målgrupp är främst länsstyrelsen. Resultaten kommer att utgöra besluts- och planeringsunderlag.

Personal

Arbetet har utförts av antikvarierna Anna Engman och Karl-Johan Olofsson vid Jamtli.

Internt kvalitetssäkringssystem och egenkontroll

Huvudansvarig för uppdragsverksamheten på Jamtli är 1:e antikvarie Björn Olofsson. I arbetsuppgifterna ingår rapportering, administration och ekonomi.

Ämnesansvarig för arkeologi på Jamtli är 1:e antikvarie/chefsarkeolog Anders Hansson. I arbetsuppgifterna ingår bland annat uppföljning av utrednings- och

undersökningsplaner samt uppföljning av fält- respektive rapportarbete. Vid större eller mer komplicerade undersökningar tillskapas vetenskaplig referensgrupp eller tillsätts utomstående referensperson.

Vid mindre uppdrag (detta uppdrag räknas som mindre) sker egen kvalitetskontroll genom avprickning av varje enskilt moment och kontroll mot uppskattad tidsåtgång i undersöknings- eller utredningsplan.

Ansvarsfördelning:

Uppdragsansvarig: 1:e antikvarie Björn Olofsson, stiftelsen Jamtli. Tel nr 063-150 108, 070-37 77 094.

Projektansvarig uppdragstagare: antikvarie Karl-Johan Olofsson, stiftelsen Jamtli. Tel nr 063-15 03 21.

Mail. karl-johan.olofsson@jamtli.com

Under arbetet har inga avvikelser från uppdraget varit aktuella.

Resultat

I det aktuella området var det sedan tidigare registrerat 14 lämningar inom en 300 meter buffertzoon från vattendragen. Jamtli har nyregistrerat 92 lämningar, varav 3 bedömdes som fornlämningar. Någon revidering av de sedan tidigare registrerade lämningarna har inte gjorts. 8 andra objekt registrerades och dokumenterades, dessa objekt har inte registrerats i KMR.

Tabell 1. Lämningar registrerade i KMR.

Lämningstyp	Antal	R	ÖKL
Boplats	2	2	
Båtlämning	1		1
Dammvall	10		10
Dike/ränna	1		1
Flottningsanläggning	58		58
Fyndplats	1		1
Fångstgrop	1	1	
Förtöjningsanordning	1		1
Husgrund, historisk tid	15		15
Härd	1		1
Träindustri	1		1
Tot.	92	3	89

Tabell 2. Objekt ej till KMR.

FID	Objekt
28687	Hus
28692	Hus
28716	Båthus
28675	Flottarbarack
28676	Jordkällare
28682	Flottarstuga
28712	Uthus
28713	Hus

Miljöer och objektbeskrivningar

Miljö 1 Dunnervattnet – Långflyn (Dunnervattenån)

Miljöbeskrivning

Sträckan ligger mellan vattendragen Dunnervattnet och Långflyn och är 600 meter lång. Det visuella intrycket tyder på att tidigare eventuella restaureringsinsatser för fisket inte påverkat flottningslämningarna nämnvärt. Det finns inte ovan vatten synliga inslag av utlagd sten i vattenflödet. Kulturmiljön består av en vattenledare (ledarm) och en husgrund efter ett båthus.

Fig. 4. Miljö 1 Dunnervattnet – Långflyn (Dunnervattenån). Lämnings är markerade med blå färg och miljön är markerad med streckad röd linje.

Beståndsdelar

Ledarmen (L.2019:4001) är cirka 45 meter lång (NV-SÖ), 3 meter bred och intill 1,1 meter hög, bestående av en dubbel tråkista med fyllning av 0,2-1,5 meter stora, mestadels flata, skifferstenar. Kistan har längsgående murkna stockar och tvärgående förstärkningsjärn.

Fig. 5. Ledarm (L.2019:4001).

Fig. 6. Ledarm (L.2019:4001).

Båthusgrunden (L2019:3956) är 5x2,5 meter (NV-SÖ) och intill 1 meter hög, av förmultnade brädor. I grunden är en murken båt.

Fig. 7. Båthusgrund (L2019:3956).

Värde

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Detta då antalet lämningar är få och de som finns tillsammans inte ger någon tydlig bild över hur flottningen gått till. Hela sträckan är restaurerad och sten och block är tillbakalagda i vattenfåran. Ledarmen är dock i gott skick då den inte påverkats av utrensings- och restaureringsarbeten. Det pedagogiska och kulturhistoriska värdet är lågt.

Miljö 2 Långflyn – Stortjärnen (Dunnervattenån)

Miljöbeskrivning

Sträckan mellan Långflyn och Stortjärnen är ungefär 700 meter lång. Denna sträcka har påverkats mer av tidigare restaureringsarbeten än den tidigare. Det är utlagda stenar i strömfåran vilka troligen inte fanns där när det flottades. Avsnittet avdelas tydligt ganska mitt i av ett vattenfall där flottningen drivits igenom. Det har inte funnits någon ränna förbi fallet. Kulturmiljön består av fyra strandskoningar, en vattenledare (ledarm), en härd, ett mindre hus med tillhörande jordkällare.

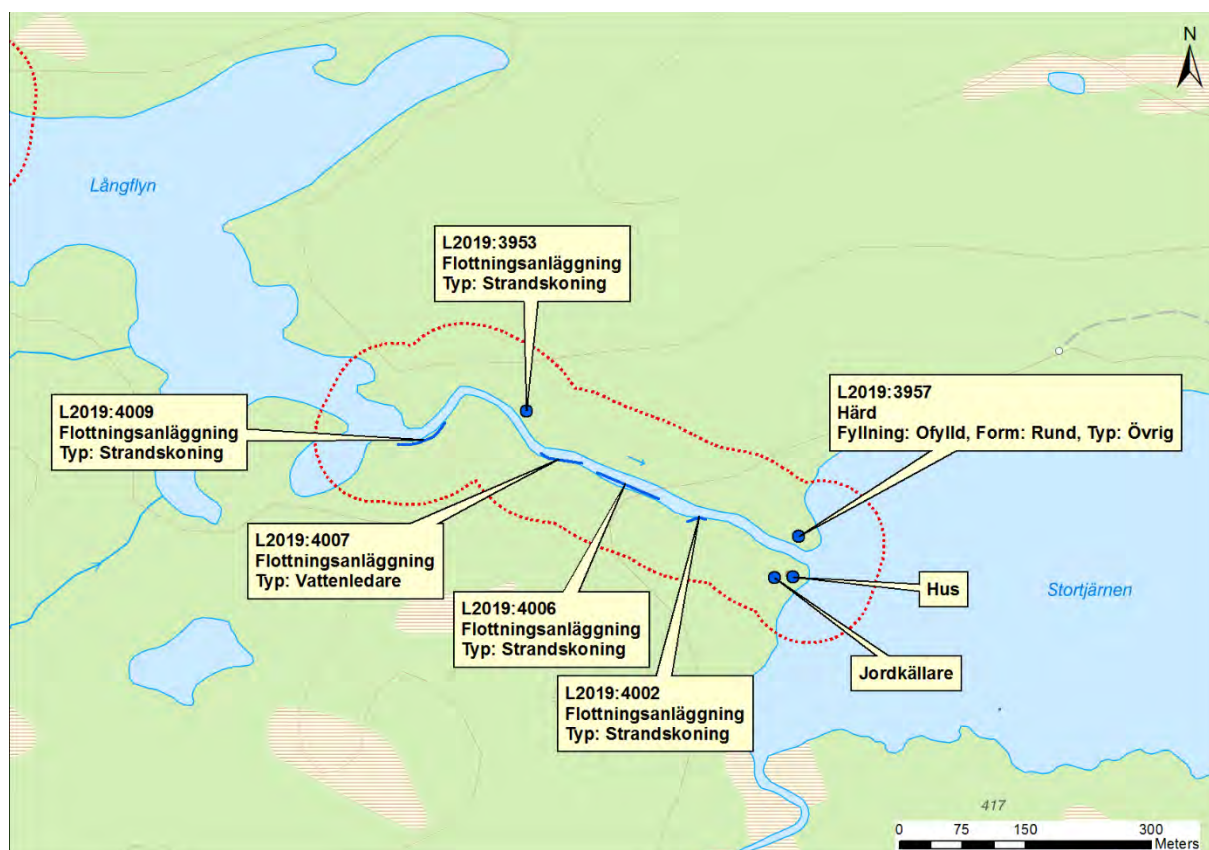

Fig. 8. Miljö 2 Långflyn – Stortjärnen (Dunnervattenån). Lämningsar är markerade med blå färg och miljön är markerad med streckad röd linje.

Beståndsdelar

Strandskoning (L2019:4009) är cirka 65 meter lång (NÖ-SV), 2-5 meter bred och intill 1 meter hög, av 0,2-1,5 meter stora stenar.

Fig. 9. Strandskoning (L2019:4009).

Strandskoning (L2019:3953) är 14 meter lång (NV-SÖ), 5 meter bred och 1-1,5 meter hög, bestående av upplagd natur- och sprängsten, mestadels 0,2-1 meter stora.

Fig. 10. Strandskoning (L2019:3953).

Ledarm (L2019:4007) är cirka 51 meter lång (ÖNÖ-VSV), 2-4 meter bred och intill 1 meter hög, av 0,2-1,5 meter stora stenar.

Fig. 11. Ledarm (L2019:4007).

Strandskoning (L2019:4006) är cirka 80 meter lång (NV-SÖ), 2-3 meter bred och intill 1 meter hög, av 0,1-1 meter stora stenar.

Fig. 12. Strandskoning (L2019:4006).

Strandskoning (L2019:4002) är cirka 23 meter lång (NÖ-SV och NV-SÖ), 1-3 meter bred och intill 0,8 meter hög, av 0,2-0,6 meter stora stenar.

Fig. 13. Strandskoning (L2019:4002).

Härd (L2019:3957) efter flottning, 1,1 meter i diameter och 0,1-0,2 meter hög. Ofylld. 3 synliga stenar 0,2-0,3 meter stora. Övermossad.

Fig. 14. Härd (L2019:3957).

Flottarbarack, 5,5x3 meter (NÖ-SV) och intill 3 m h. Prefabricerad barack med regelstomme, klädd med lockpanel. Pulpettak med pannplåt. Grönmålade fönsterluckor och dörr.

Fig. 15. Flottarbarack.

Fig. 16. Flottarbarack.

Fig. 17. Flottarbarack.

Fig. 18. Flottarbarack.

Jordkällare, 2x2 meter och intill 1 meter hög. Öppning i S vilken är täckt av en trälucka.

Fig. 19. Jordkällare.

Värde

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Detta då sträckan inte ger någon tydlig bild över hur flottningen gått till men flottarbaracken från 1900-talets andra hälft speglar industrialiseringen av skogsbruket. Det hade blivit billigare att köpa och bygga med sågat virke och därefter köptes och transporterades baracken istället för att timra på plats. Sträckan har enligt länsstyrelsen inte restaurerats. Det pedagogiska och kulturhistoriska värdet är lågt.

Miljö 3 Stortjärnen – Gräsvattnet (Dunnervattenån)

Miljöbeskrivning

Sträckan mellan Stortjärnen och Gräsvattnet är ungefär 1400 meter lång. Den här sträckan har restaurerats vid tidigare tillfällen (2005, 2014) och det finns utlagda stenar och block i strömfåran. Den eventuella damm som funnits vid utloppet från Stortjärnen har ersatts med en vägtrumma. Kulturmiljön består av fem vattenledare (ledarmar), fyra strandskoningar och ett hus.

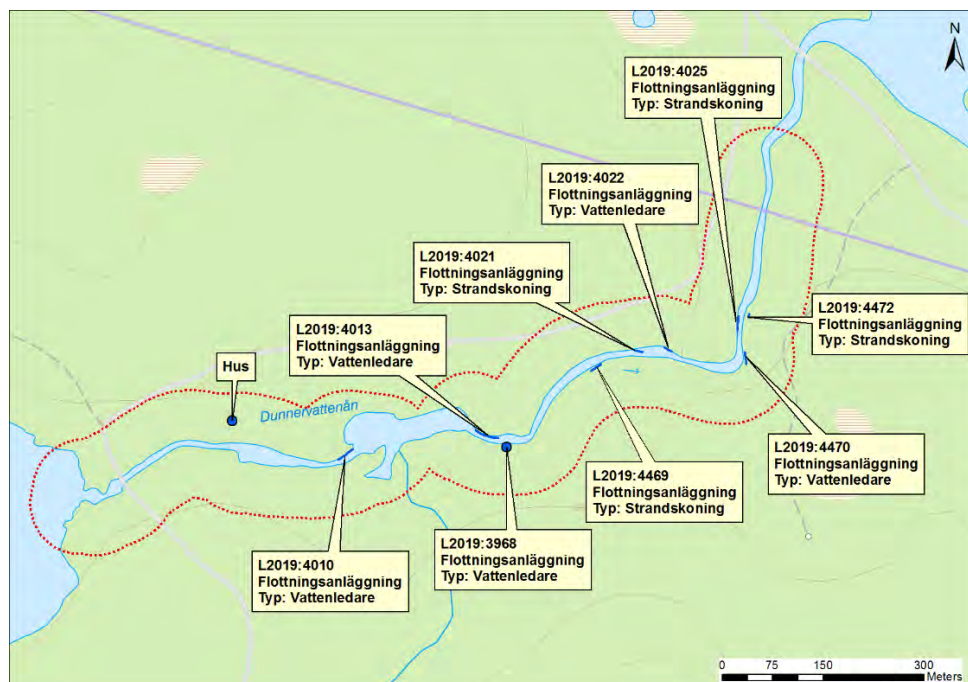

Fig. 20. Miljö 3 Stortjärnen – Gräsvattnet (Dunnervattenån).

Beståndsdelar

Flottarkoja, 6x6 meter (N-S) och intill 4,3 meter hög. Timrad flottarkoja som sekundärt byggts ut med farstu och dass. Sadeltak klätt med pannplåt. Fönsterluckor. Hela byggnaden målad med faluröd slamfärg.

Fig. 21. Flottarkoja.

Fig. 22. Flottarkoja.

Fig. 23. Flottarkoja.

Ledarm (L2019:4010) är cirka 27 meter lång (NÖ-SV), 1,5-2,5 meter bred och intill 0,7 meter hög, av 0,2-1,5 meter stora stenar.

Fig. 24. Ledarm (L2019:4010).

Ledarm (L2019:4013) är cirka 37 meter lång (NV-SÖ), 2-3 meter bred och intill 1 meter hög, av 0,1-1,5 meter stora stenar.

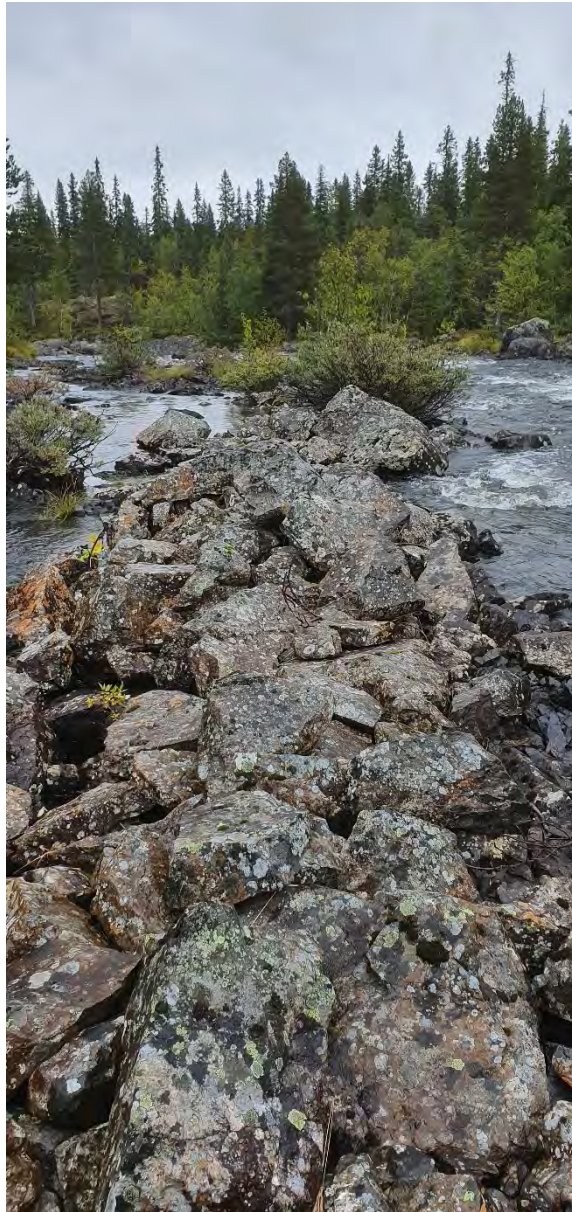

Fig. 25. Ledarm (L2019:4013).

Ledarm (L2019:3968) är 2 meter lång (NÖ-SV), 1 meter bred och 0,2 meter hög av 0,2-1 meter stora stenar.

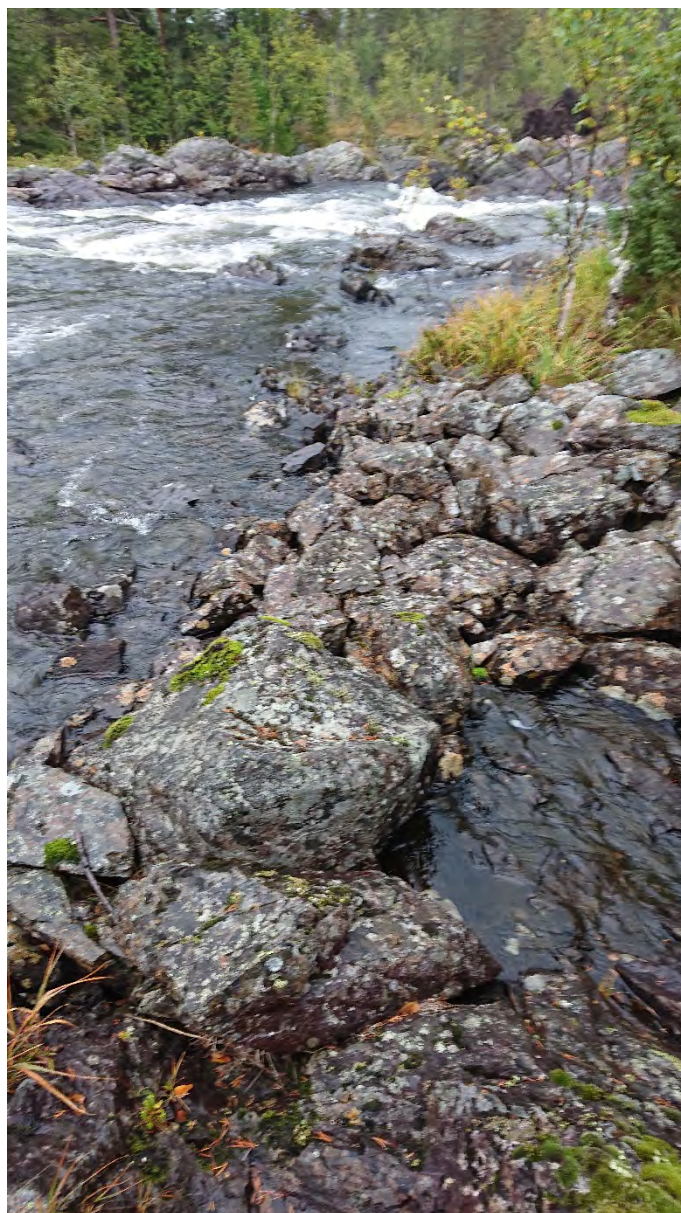

Fig. 26. Ledarm (L2019:3968).

Strandskoning (L2019:4469) är 20 meter lång (NÖ-SV), 2 meter bred och 0,8 meter hög, av 0,2-1 meter stora stenar.

Fig. 27. Strandskoning (L2019:4469).

Strandskoning (L2019:4021) är cirka 12 meter lång (ÖNÖ-VSV), 3 meter bred och intill 1 meter hög, av 0,1-1,5 meter stora stenar.

Fig. 28. Strandskoning (L2019:4021).

Ledarm (L2019:4022) är cirka 13 meter lång (NV-SÖ), 2-3 meter bred och intill 1,3 meter hög, av 0,2-2 meter stora stenar.

Fig. 29. Ledarm (L2019:4022).

Ledarm (L2019:4470) är 20 meter lång (N-S), 3 meter bred och 0,8 meter hög av 0,7-2 meter stora stenar. Bild saknas.

Strandskoning (L2019:4025) är cirka 20 meter lång (N-S), 3-4 meter bred och intill 1,5 meter hög, av 0,2-1,5 meter stora stenar.

Fig. 30. Strandskoning (L2019:4025).

Strandskoning (L2019:4472) är 10 meter lång (N-S), 1 meter bred och 0,6 meter hög av 0,2-1 meter stora stenar.

Fig. 31. Strandskoning (L2019:4472).

Värde

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Detta då både ledaromar och strandskoningar inte består av konstruktioner utan är mer upplagd sten som för ett otränat öga inte ger någon information, samt att sträckan är restaurerad i två omgångar genom att sten och block lagts ner i vattenfåran. Detta gör att miljön inte längre är representativ för hur det såg ut när det flottades på platsen. Flottarkojan är moderniserad efter att flottningen upphört. Det pedagogiska och kulturhistoriska värdet är lågt.

Miljö 4 Gräsvattnet – Gräsvattentjärnen

Miljöbeskrivning

Sträckan mellan Gräsvattnet och Gräsvattentjärnen är ungefär 500 m lång. Den här delen ska inte ha rensats eller restaurerats tidigare. Sträckan börjar med ett mindre fall för att sedan plana ut i en mindre vattensamling innan den fortsätter ner mot Gräsvattentjärnen. Kulturmiljön består av fyra strandskoningar, två träkistor, en flottarkoja, en dammvall samt en förtöjningsanordning med moringar.

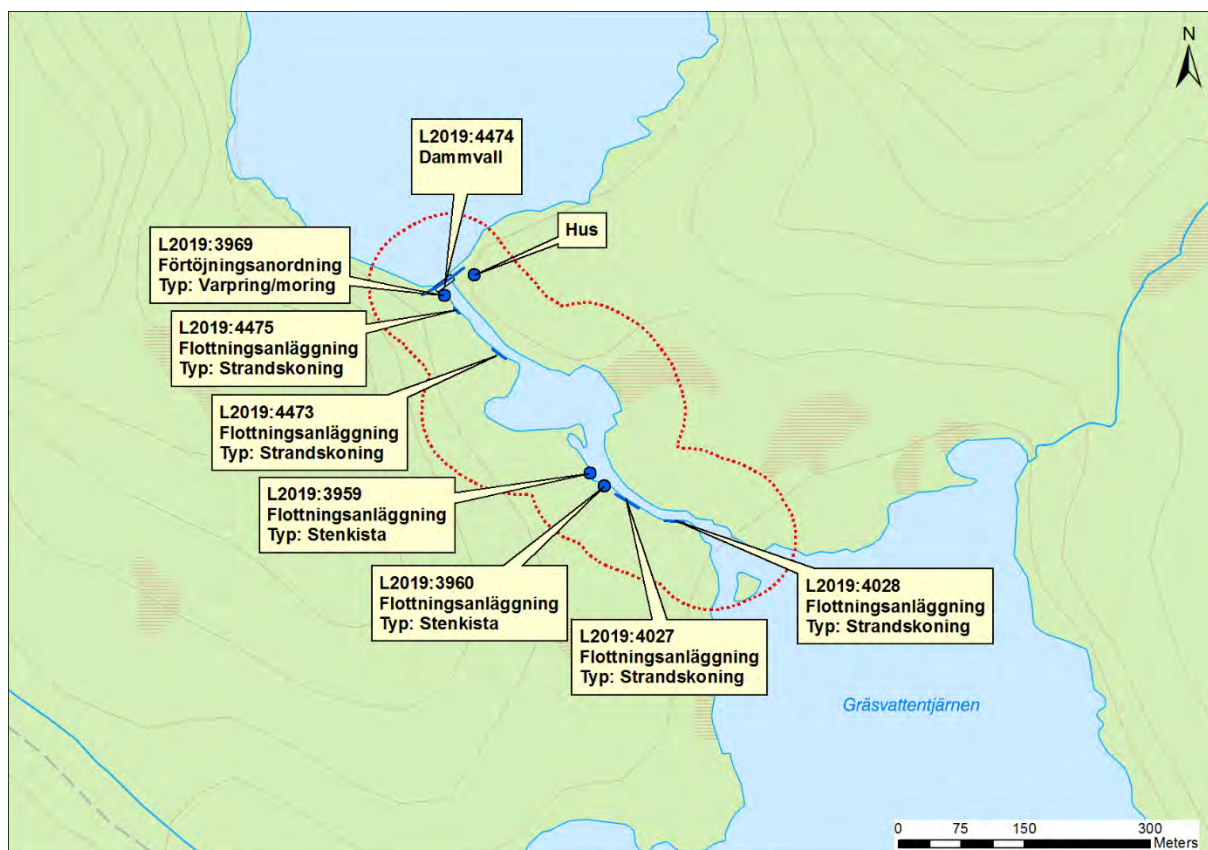

Fig. 32. Miljö 4 Gräsvattnet – Gräsvattentjärnen.

Beståndsdelar

Flottarkoja. Timrad flottarkoja med sadeltak täckt av plåt. Flottarkojan kunde ej besökas på grund av starkt vattenflöde.

Fig. 32. Flottarkoja.

Dammvallen (L2019:4474) är 60 meter lång (NÖ-SV), 4 meter bred och 0,6 meter hög av 0,2-1 meter stora stenar. I botten av dammvallen är rester av en timrad träkonstruktion, intill 2 stockvarv, vilken går ut i vattnet och förbinder de två stenvallarna. Öppning mitt i, cirka 10 meter lång. Dammen är markerad på laga skifteskarta från 1894.

Fig. 33. Dammvallen (L2019:4474).

Förtöjningsanordning (L2019:3969) är belägen inom en yta av 7 meter i diameter och består av två moringar, 0,1 meter i diameter och 0,02 meter tjocka samt fyra järnfästen och trärester av läns.

Fig. 34. Förtöjningsanordning (L2019:3969).

Strandskoning (L2019:4475) är 15 meter lång, 2 meter bred och 0,4-0,6 meter hög, bestående av en dubbel trækista med tvärlåar, fylld med 0,2-1 meter stora stenar. Ingen bild.

Strandskoning (L2019:4473) är cirka 25 meter lång (NV-SÖ), 2 meter bred och intill 0,4 meter hög, bestående av en dubbel trækista fylld med sten, 0,2-1 meter stora.

Fig. 35. Strandskoning (L2019:4473).

Enkel tråkista (stenkista) (L2019:3959) är 12x3 meter (N-S) och intill 1 meter hög, bestående av längs- och tvärsgående stockar och stenfyllningar. Lämningen är markerad på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 36. Enkel tråkista (stenkista) (L2019:3959).

Enkel tråkista (stenkista) (L2019:3960) är 16x5 meter (NV-SÖ) och intill 1,3 meter hög, bestående av längs och tvärsgående stockar och stenfyllningar. Lämningen är markerad på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 37. Enkel tråkista (stenkista) (L2019:3960).

Strandskoning (L2019:4027) är cirka 33 meter lång (NV-SÖ), 3-4 meter bred och intill 1 meter hög, bestående av en enkel tråkista av trästockar och stenfyllningar. Lämningen är markerad på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 38. Strandskoning (L2019:4027).

Strandskoning (L2019:4028) är cirka 23 meter lång (Ö-V), 2-3 meter bred och intill 1,5 meter hög, av 0,1-1 meter stora stenar. Lämningen är markerad på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 39. Strandskoning (L2019:4028).

Värde

Största delen av den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Detta då både ledarmar och strandskoningar inte består av konstruktioner utan är mer upplagd sten som för ett otränat öga inte ger någon information, samt att sträckan är restaurerad i två omgångar genom att sten och block lagts ner i vattenfåran. Detta gör att miljön inte längre är representativ för hur det såg ut när det flottades på platsen. Resterna efter dammvallen tillsammans med flottarkojan som är av ursprunglig karaktär bedöms ha ett högre värde och klassas som kulturhistoriskt värdefull, nivå 3. Det pedagogiska och kulturhistoriska värdet är lågt.

Miljö 5 Åkroken

Miljöbeskrivning

Sträckan vid Åkroken är ungefär 750 meter lång. Den här sträckan har restaurerats och rensats i omgångar (2005, 2014). Sträckan består av lugnt vatten i ett område som delvis är iordningställt för att underlätta framkomligheten för fiskare. Kulturmiljön består av tre ledarmar (vattenledare), två husgrunder, en träkista, en övrig flottningsanläggning och ett hus.

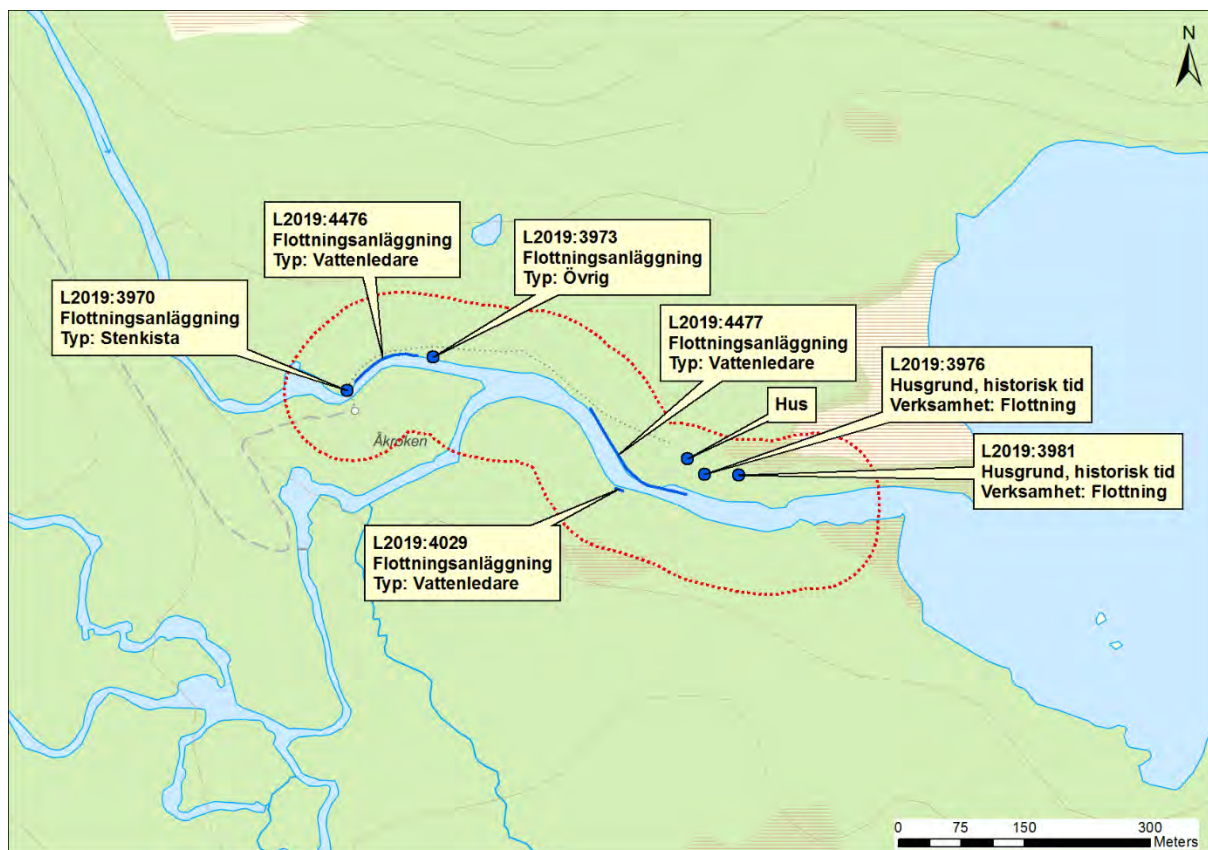

Fig. 40. Miljö 5 Åkroken.

Beståndsdelar

Träkista (stenkista) (L2019:3970) är 3x2 meter (NÖ-SV), och 1 meter hög, bestående av 6 stockvarv och är fylld med 0,1-0,5 meter stora stenar. Träkistan ingår idag i en brokonstruktion över ån.

Fig. 41. Träkista (stenkista) (L2019:3970).

Ledarm (L2019:4476) är cirka 80 meter lång (NÖ-SV, Ö-V), 1-2 meter bred och intill 0,5 meter hög, bestående av en dubbel träkista med tvärsålar, mestadels under vatten, intill 2 stockvarv, fylld med 0,2-1 meter stora stenar. En kortare bit av längden utgörs av naturlig sten. Ledarmen finns markerad på laga skifteskarta från 1894.

Fig. 42. Ledarm (L2019:4476)

Träkista (L2019:3973) är 8 meter lång (Ö-V), 1 meter bred och 0,4 meter hög, bestående av längs- och tvärgående stockar i 1 stockvarv, under vatten, fylld med sten, 0,2-0,7 meter stora.

Fig. 43. Träkista (L2019:3973).

Ledarm (L2019:4477) är cirka 160 meter lång (NV-SÖ, VNV-ÖSÖ), 2 meter bred och 0,5 meter hög, bestående av en dubbel träkista med tvärsålar, av 1-3 stockvarv, fylld med 0,2-1 meter stora stenar. I S delen delvis bortrensad.

Fig. 44. Ledarm (L2019:4477).

Husgrund (L2019:3976) är 8x4 meter (NNÖ-SSV) och 0,2-0,4 meter hög av övermossade syllstenar och murket trä. Centralt efter SÖ långsidan är ett spismursröse, 2,5 meter i diameter och 0,5 meter högt av övermossad tegelsten och natursten. Huset är markerat på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 45. Husgrund (L2019:3976).

Husgrund (L2019:3981) är 8x8 meter, och 0,2 meter hög, bestående av en 0,4 meter bred, övermossad, syllstensrad. I NV hörnet är en stensamling under mossa och 3 granar som kan vara rester av en spismur. Huset finns markerat på laga skifteskarta från 1894.

Fig. 46. Husgrund (L2019:3981).

Ledarm (L2019:4029) är cirka 10 meter lång (NNÖ-SSV), 2,5 meter bred och intill 1,5 meter hög, bestående av en kallmurad stenmur, av 0,2-1,5 meter stora stenar. Lämningen är markerad på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 47. Ledarm (L2019:4029).

Flottarkoja, timrad, 7x7 m och 3,5 m h. Timmerhus med laxade knutar. Sadeltak täckt med sinusprofilerad galvad plåt. Spröjsade fönster och fönsterluckor. Sekundär farstu av plankstomme som rasat. Målad med faluröd slamfärg och fönster vitmålade.

Fig. 48. Flottarkoja.

Fig. 49. Flottarkoja.

Fig. 50. Flottarkoja.

Värde

Den kulturhistoriska miljön har ett kulturhistoriskt värde, nivå 3. Området har i omgångar restaurerats genom att sten och block har lagts ut i vattenfåran. Detta gör att miljön inte längre är representativ för hur det såg ut när det flottades på platsen. Två av ledarmarna har ett något högre värde då de är välbevarade och konstruktioner finns kvar samt den timrad flottarkojan som utöver farstun har kvar sin ursprungliga karaktär. Dessa beståndsdelar i området gör att värdet klassas som nivå 3. Det pedagogiska värdet blir större genom att det här finns en väg och en stig som gör området lättillgängligt. Stigen kan vara rester efter flottarstigen som engång bör ha gått utefter vattendraget.

Miljö 6 Kvisselvattnet – Djupvattnet (Djuphållet)

Miljöbeskrivning

Sträckan vid Djuphållet är ungefär 230 meter lång. Den här sträckan har restaurerats och rensats i omgångar (2005, 2012). Sträckan har inte använts till flottning utan ledarmen har stängt av inloppet till Djupvattnet för att undvika återvändsgränd. Kulturmiljön består av en ledarm (vattenledare) och en husgrund.

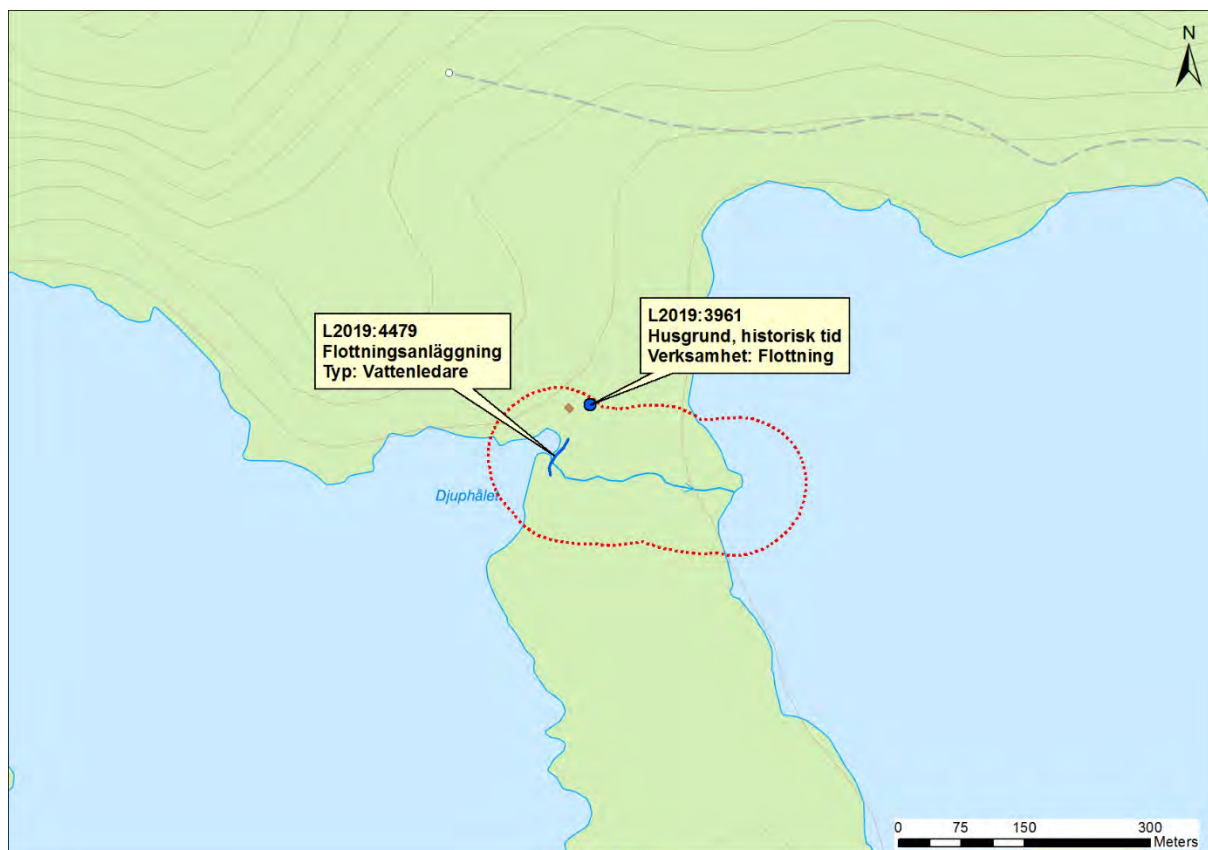

Fig. 51. Miljö 6 Kvisselvattnet – Djupvattnet (Djuphållet)

Beståndsdelar

Ledarmen (L2019:4479) är cirka 50 meter lång (NNÖ-SSV), 6 meter bred och 1-1,5 meter hög av 0,3-1 meter stora stenar. Ledarmen har stängt av inflödet till Djupvattnet. Ledarmen är utrensad mitt i. Ledarmen finns markerad på laga skifteskarta från 1894.

Fig. 52. Ledarm (L2019:4479).

Husgrunden (L2019:3961) är 7x5 meter (N-S), bestående av en jordvall och brända stockar. I SSV är ett spismursröse, 2x2 meter och intill 0,6 meter högt av natur- och tegelstenar. I grunden är en järnspis och omkring grunden är diverse järnskrot.

Fig. 53. Husgrund (L2019:3961).

Värde

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Ledarmen som stänger av flödet ner mot Djupvattnet är öppnad och idag rinner vattnet igenom. Konstruktionen i sig är inte enkel att förstå då det inte visuellt framgår att det har varit en avstängning och inte en damm. Det pedagogiska och kulturhistoriska värdet är lågt.

Miljö 7 Kvisselnvattnet – Lill-Ringsjön

Miljöbeskrivning

Sträckan är cirka 655 meter lång. Kvisselnvattenån har restaurerats år 2005. Kulturmiljön består av två husgrunder, tre ledarmar (vattenledare), en strandskoning, en flottningsränna, en dammvall och en båtlaning.

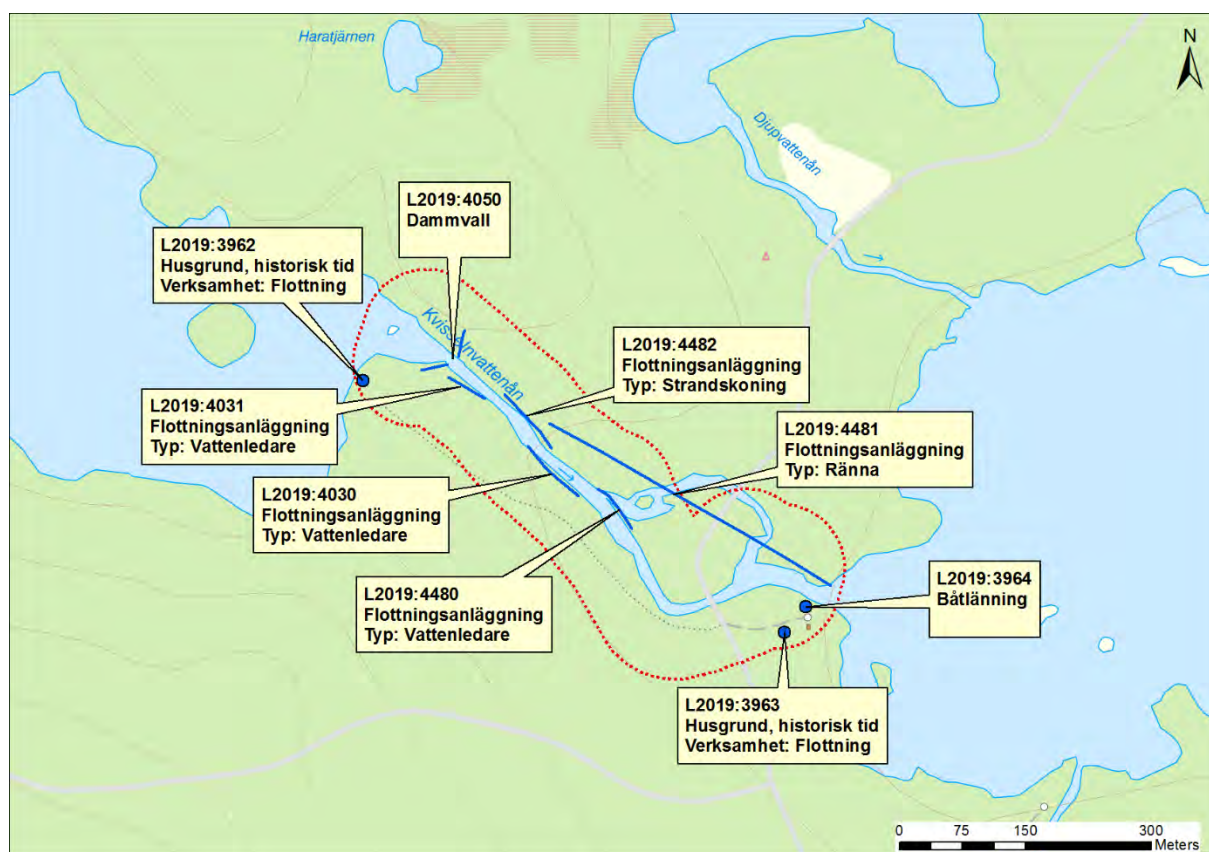

Fig. 54. Miljö 7 Kvisselnvattnet – Lill-Ringsjön.

Beståndsdelar

Husgrund (L2019:3962) är 7x7 meter (N-S), bestående av brända stockar och enstaka sylvstenar. Lämningen är markerad på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 55. Husgrund (L2019:3962).

Dammvall (L2019:4050) är cirka 80 meter lång (ÖNÖ-VSV och NNÖ-SSV), 5-7 meter bred och 1-2 meter hög, av 0,1-2 meter stora stenar. Öppning för å i mitten, cirka 16 meter lång. I botten av dammvallen är rester av en timrad träkonstruktion, intill 3 stockvarv, vilka går ut i öppningen för ån. På NV sidan är stenen bitvis lagd i förband. Lämningen är markerad på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 56. Dammvall (L2019:4050).

Ledarm (L2019:4031) är cirka 50 meter lång (NV-SÖ), 5-6 meter bred och intill 2 meter hög, bestående av en kallmurad stenmur, av 0,1-1,5 meter stora stenar.

Fig. 57. Ledarm (L2019:4031).

Strandskoning (L2019:4482) är cirka 90 meter lång (NV-SÖ), 7 meter bred och 0,2-1 meter hög av 0,2-1 meter stora stenar. Ingen bild.

Ledarm (L2019:4030) är cirka 85 meter lång (NV-SÖ), 5-7 meter bred och intill 1,5 meter hög, av 0,1-1,5 meter stora stenar.

Fig. 58. Ledarm (L2019:4030).

Flottningsränna (L2019:4481) cirka 400 meter lång (VNV-ÖSÖ), 1-2 meter bred, bestående av murkna rester av träkonstruktion. I SÖ delvis helt borta, främst i anslutning till korsandet av väg. Flottningsrännan finns markerad på laga skifteskartan från 1894. Den fortsätter då åt NV upp till utloppet från Kvisselvattnet.

Fig. 59. Flottningsränna (L2019:4481).

Ledarm (L2019:4480) är cirka 70 meter lång (NNV-SSÖ), 2-4 meter bred och 0,3-0,8 meter hög, av 0,4-1,5 meter stora stenar. Centralt i lämningen är en utrensad öppning.

Fig. 60. Ledarm (L2019:4480).

Husgrund (L2019:3963) är 7x4 meter (NV-SÖ) och intill 0,1 meter hög, bestående av en ställvis synlig jordvall. Utanför grunden är en järnspis.

Fig. 61. Husgrund (L2019:3963).

Båtlänning (L2019:3964) är 7x4 meter (N-S).

Fig. 62. Båtlänning (L2019:3964).

Värde

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Några av lämningarna är relativt välbevarade men dammen är raserad och restaurering av vattenfåran med tillbakaläggning av sten och block gör att läsbarheten för hur det sett ut när flottningen varit i gång är svår. Det pedagogiska och kulturhistoriska värdet är lågt.

Miljö 8 Lill-Ringsjön – Sagen

Miljöbeskrivning

Sträckan är ungefär 330 meter lång och påverkad av restaurering. Kulturmiljön består av tre ledarmar (vattenledare) och en strandskoning. Sträckan är belägen inom riksintresset Svaningen - Stor-Ringsjön [Z9] (Frostvikens sn).

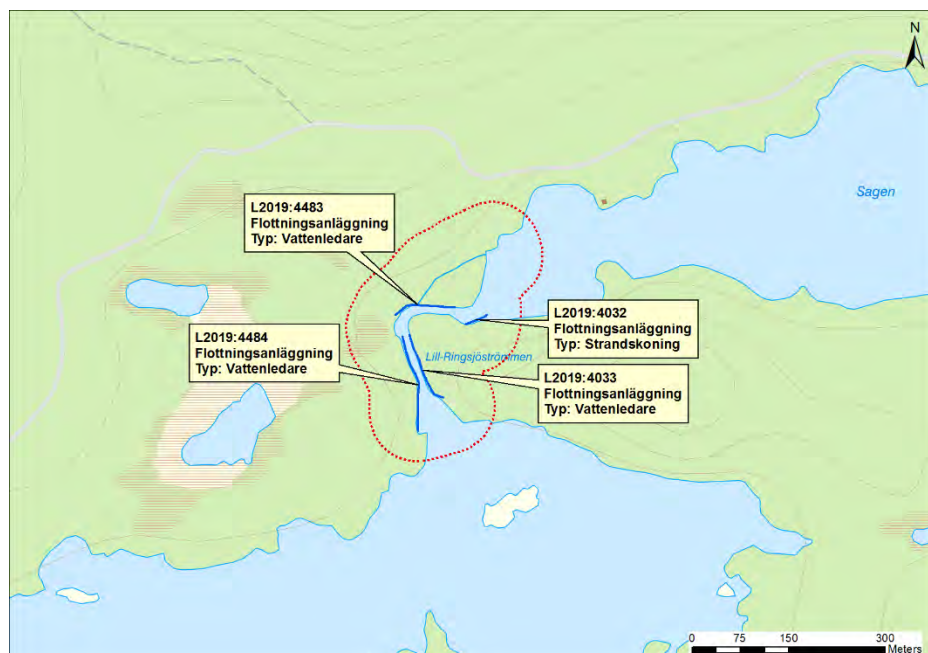

Fig. 63. Miljö 8 Lill-Ringsjön – Sagen.

Beståndsdelar

Ledarm (L2019:4483) är cirka 100 meter lång (Ö-V), 2-3 meter bred och 0,2-0,6 meter hög, bestående av en dubbel tråkista av intill 3 stockvarv. Tråkistan är fylld med sten, 0,3-1 meter stora. I bäckfåran är ledarmen öppnad vid resning av flottningsleden. Ledarmen är markerad på laga skifteskarta från 1894.

Fig. 64. Ledarm (L2019:4483).

Strandskoning (L2019:4032) är cirka 35 meter lång (NÖ-SV), 2-3 meter bred och intill 1,5 meter hög, bestående av en tråkista av längs och tvärgående stockar samt stenfyllningar. Lämningen är markerad på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 65. Strandskoning (L2019:4032).

Ledarm (L2019:4033) är cirka 115 meter lång (NNV-SSÖ), 5-6 meter bred och intill 1,5 meter hög. Lämningen är markerad på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 66. Ledarm (L2019:4033) till vänster i bild. Ledarm (L2019:4484) till höger i bild.

Ledarm (L2019:4484) cirka 150 meter lång (NNV-SSÖ, NNÖ-SSV), 5 meter bred och 1 meter hög, av 0,3-1 meter stora stenar. Ledarmen finns markerad på laga skifteskarta från 1894.

Värde

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Några av lämningarna är relativt välbevarade men dammen är raserad och restaurering av vattenfåran med tillbakaläggning av sten och block gör att läsbarheten för hur det sett ut när flottningen varit i gång är svår. Det pedagogiska och kulturhistoriska värdet är lågt.

Miljö 9 Oduglingssjön – Abborrhvattnet

Miljöbeskrivning

Hela sträckan är cirka 2000 meter lång. I norr är en mindre bäck som mynnar i Odugligsjöflyn. Därefter består sträckan av Odugligsjöbäcken. Kulturmiljön består av tre dammvallar, en husgrund och en flottningsränna.

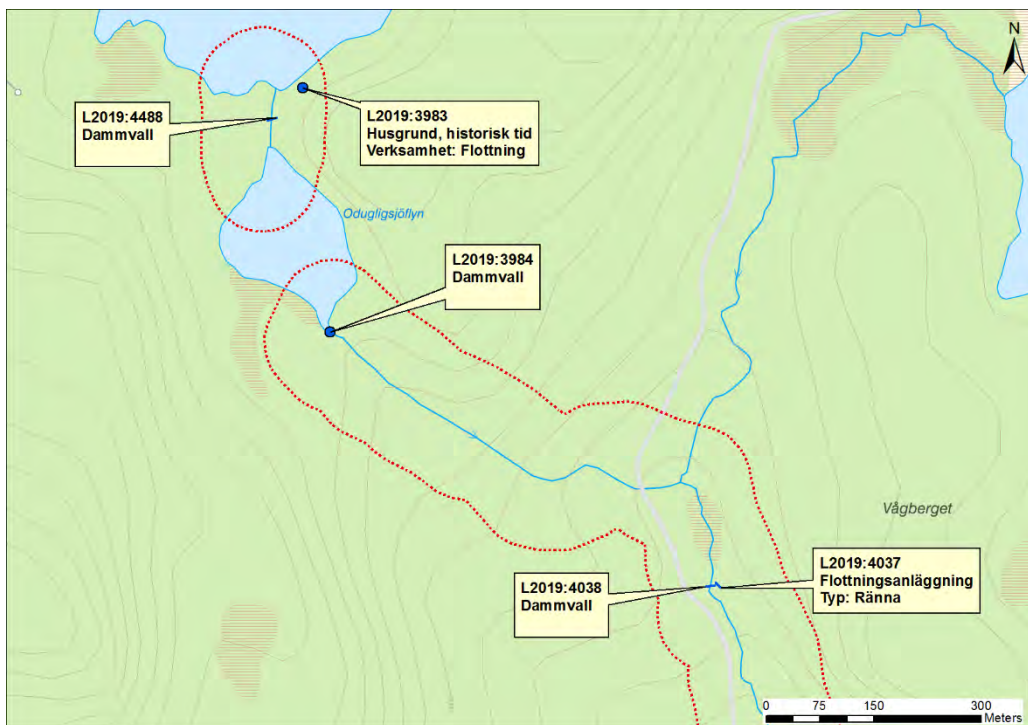

Fig. 67. Miljö 9 Oduglingssjön – Abborrhvattnet, norra delen

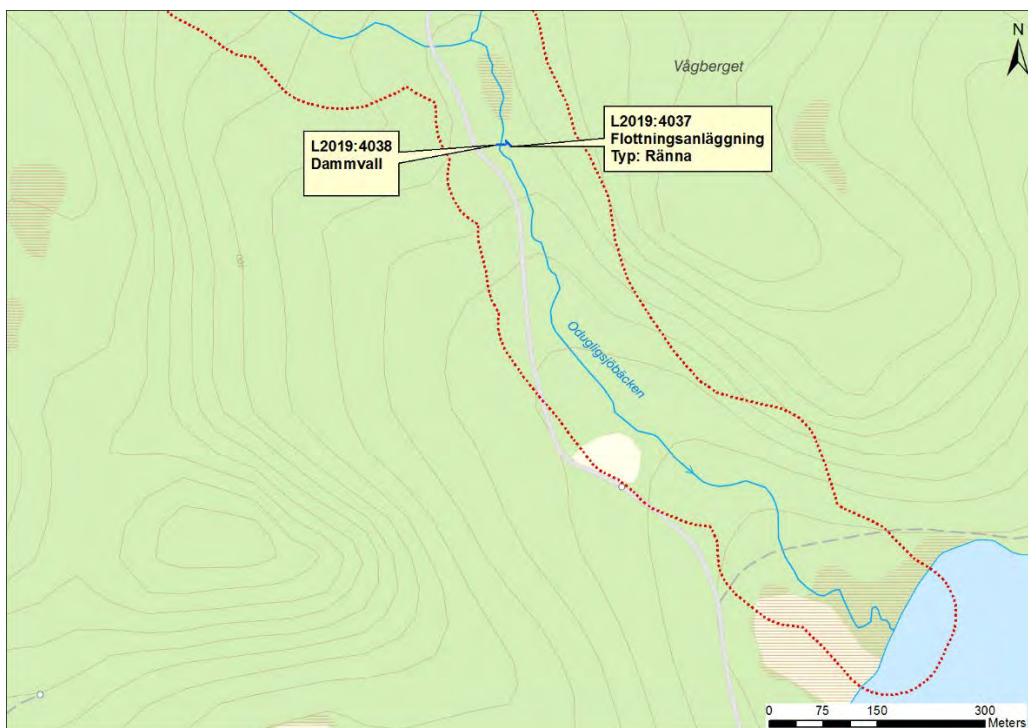

Fig. 68. Miljö 9 Oduglingssjön – Abborrhvattnet, södra delen.

Beståndsdelar

Husgrund (L2019:3983) är 7x6 meter (ÖNÖ-VSV) och 0,1-0,2 meter hög, bestående av en murknad stockrad, ej i ÖNÖ, samt en trolig eldpall, av sten och jord, i mitten, 2x2 meter och 0,4 meter hög, övermossad. Ingen bild.

Dammvall (L2019:4488) är cirka 20 meter lång (ÖNÖ-VSV), 5 meter bred och 0,5-1 meter hög, bestående av 0,2-1 meter stora stenar. Öppning i mitten, 1-2 meter bred. Nedströms dammvallen i direkt anslutning är 2 enkla ledarmar på var sida av bäcken, bestående av enkel träkista, 1-2 meter bred och 0,5 meter hög fylld med 0,3-0,7 meter stora stenar. På uppströmssidan av dammvallen är enstaka timmer kvar efter dammluckekonstruktion.

Fig. 69. Dammvall (L2019:4488).

Dammvall (L2019:3984) är 10 meter lång (NNÖ-SSV), 3 meter bred och 0,6 meter hög, bestående av en dubbel träkista med längs- och tvärliggande timmer, intill 2 stockvarv, fylld med 0,1-1 meter stora stenar. Öppning i mitten, 1-2 meter lång.

Fig. 70. Dammvall (L2019:3984).

Dammvall (L2019:4038) är 13 meter lång (ÖSÖ-VNV), 3 meter bred och intill 0,9 meter hög, av sten, 0,1-1 meter stora. Öppning för bäck i mitten, där enstaka stockrester är synliga.

Fig. 71. Dammvall (L2019:4038).

Ränna (L2019:4037) dike för ränna, cirka 11 meter lång (NV-SÖ), 3 meter bred och intill 0,5 meter djup. Enligt historiska ortofoton har flottningen mestadels bedrivits i flottningsrännor på sidan av bäcken.

Fig. 72. Ränna (L2019:4037).

Värde

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Det har inte gjorts några ingrepp i flottningsmiljön efter att flottningen avslutades enligt länsstyrelsen. Vattendraget ger dock intrycket av att inte ha använts, utan det kan ha flottats i ränna vid sidan om vattenfåran. De få lämningar som finns har inget högre värde, då dammen är raserad, naturligt eller mekaniskt, och resterna efter rännan är svåra att se utan ett tränat öga. Det pedagogiska och kulturhistoriska värdet är lågt.

Miljö 10 Rörvattnet – Abborrvattnet

Miljöbeskrivning

Sträckan är cirka 830 meter lång och består till största delen av Rörvattenbäcken. Det här området består av ett vattendrag som det aldrig har flottats i, inga ingrepp i bäckarna har gjorts för att underlätta flottningen utan det har flottats i ränna vid sidan om bäcken. Kulturmiljön består av en husgrund två dammvallar och två flottningsrännor.

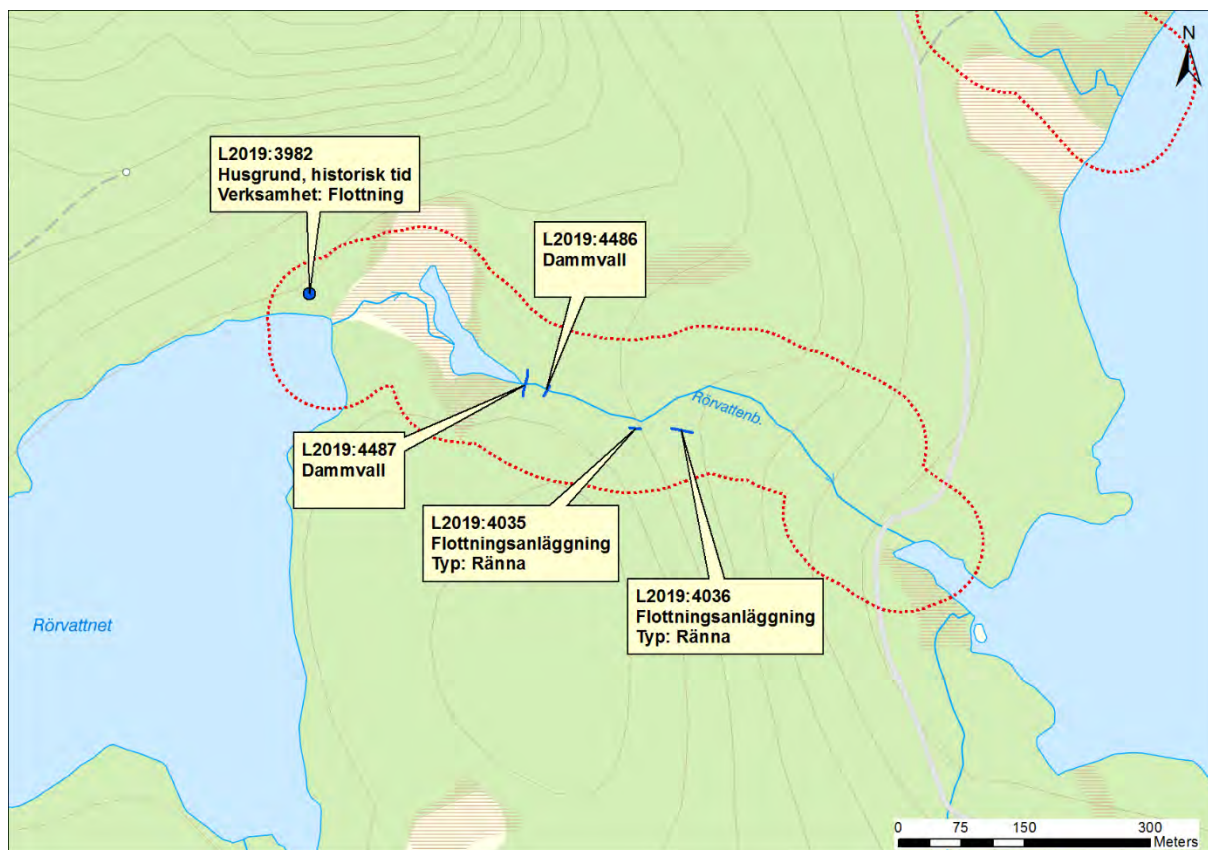

Fig. 73. Miljö 10 Rörvattnet – Abborrvattnet.

Beståndsdelar

Husgrund (L2019:3982) är 8x6 meter (NÖ-SV) och intill 0,4 meter hög av 1-3 stockvarv. Centralt i lämningen är rester efter eldpall, 2x1,5 meter (NÖ-SV), och 0,3 meter hög, av övermossade stenar.

Fig. 74. Husgrund (L2019:3982).

Dammvall (L2019:4487) är cirka 30 meter lång (N-S), 1 meter bred och 0,4 meter hög av jord och sten, övertorvad. I vallens Ö del, nedströms, ligger några stockar tvärs över bäcken, de går in under vallen. Nedströms dammvallen ligger ytterligare minst 3 stockar tvärsöver bäcken, troligen rester efter skibord. Dammen finns markerad på laga skifteskarta från 1894.

Fig. 75. Dammvall (L2019:4487).

Dammvall (L2019:4486) är 15 meter lång (NNÖ-SSV), 3 meter bred och 0,5 meter hög av 0,4-1 meter stora stenar. Enstaka murknade trärester som kan vara rest av tråkista.

Fig. 76. Dammvall (L2019:4486).

Ränna (L2019:4035) är cirka 13 meter lång (Ö-V), 5 meter bred och intill 1 meter djup, bestående av skärning i kanten av mindre moränkulle. Inga trärester kvar. Lämningen är markerad på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 77. Ränna (L2019:4035).

Ränna (L2019:4036), dike för ränna, är cirka 27 meter lång (ÖNÖ-VSV), 3-4 meter bred och intill 0,6 meter djup, flankeras av vall på båda sidor, 1,5-2 meter bred och intill 0,5 meter hög. Lämningen är markerad på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 78. Ränna (L2019:4036).

Värde

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Det har inte gjorts några ingrepp i flottningsmiljön efter att flottningen avslutades enligt länsstyrelsen. Vattendraget har dock inte använts, utan det har flottats i ränna vid sidan om vattenfåran. De få lämningar som finns har inget högre värde, då dammen är raserad och resterna efter rännan är svåra att se utan ett tränat öga. Det pedagogiska och kulturhistoriska värdet är lågt.

Miljö 11 Östervågen – Lillströmvattnet

Miljöbeskrivning

Sträckan är ca 30 meter lång och består av en grund och stenig mindre bäck.
Kulturmiljön består av ett dike/ränna.

Fig. 79. Miljö 11 Östervågen – Lillströmvattnet.

Beståndsdelar

Dike/ränna (L2019:4040) är cirka 23 meter lång (ÖNÖ-VSV), 2,5-3 meter bred och intill 1 meter djup.

Fig. 80. Dike/ränna (L2019:4040).

Värde

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Det har inte gjorts några ingrepp i flottningsmiljön efter att flottningen avslutades enligt länsstyrelsen. Den lämning som finns har inget högre värde, då rännan/diket inte ensam kan representera flottningsverksamheten. Det pedagogiska och kulturhistoriska värdet är lågt

Miljö 12 Stor-Ringsjön – Svaningssjön

Miljöbeskrivning

Sträckan mellan dammen i Stor-Ringsjön och Svaningssjön är cirka 2000 meter inklusive Kanalen. Den här delen av flottningsleden har rensats och restaurerats i omgångar. Själva ån har restaurerats 2005 i samband med att dammen revs ut. Utöver det har kompletterande åtgärder och justeringar i inloppet gjorts 2012. Den här sträckan ingår i Riksintresset, endast Stor-Ringsjödammen pekas ut som skyddad flottningslämning inom riksintresset. Kulturmiljön består av tre dammvallar, åtta ledarmar (vattenledare), sju strandskoningar, två träkistor (stenkistor), en läns, en såg/sågverk, ett uthus, ett båthus, ett hus samt sju husgrunder.

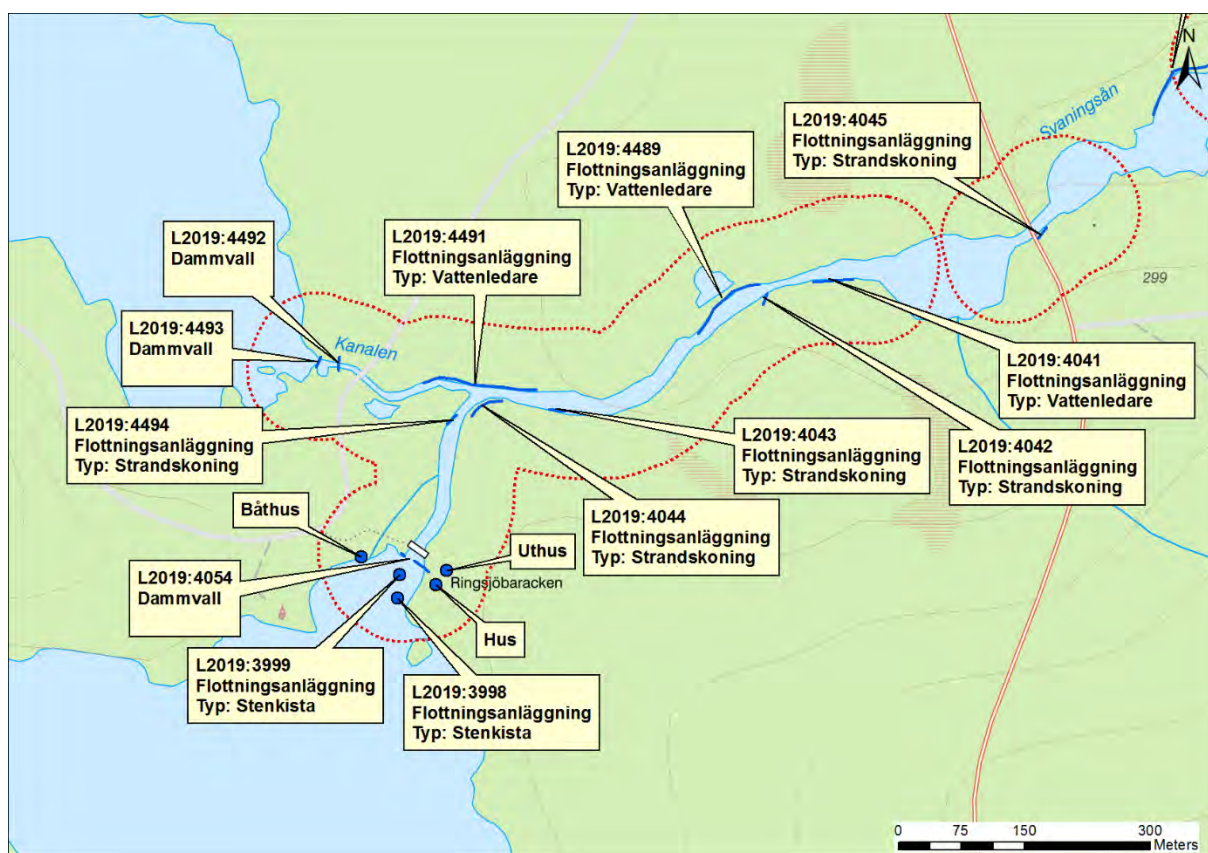

Fig. 81. Miljö 12 Stor-Ringsjön – Svaningssjön, västra delen.

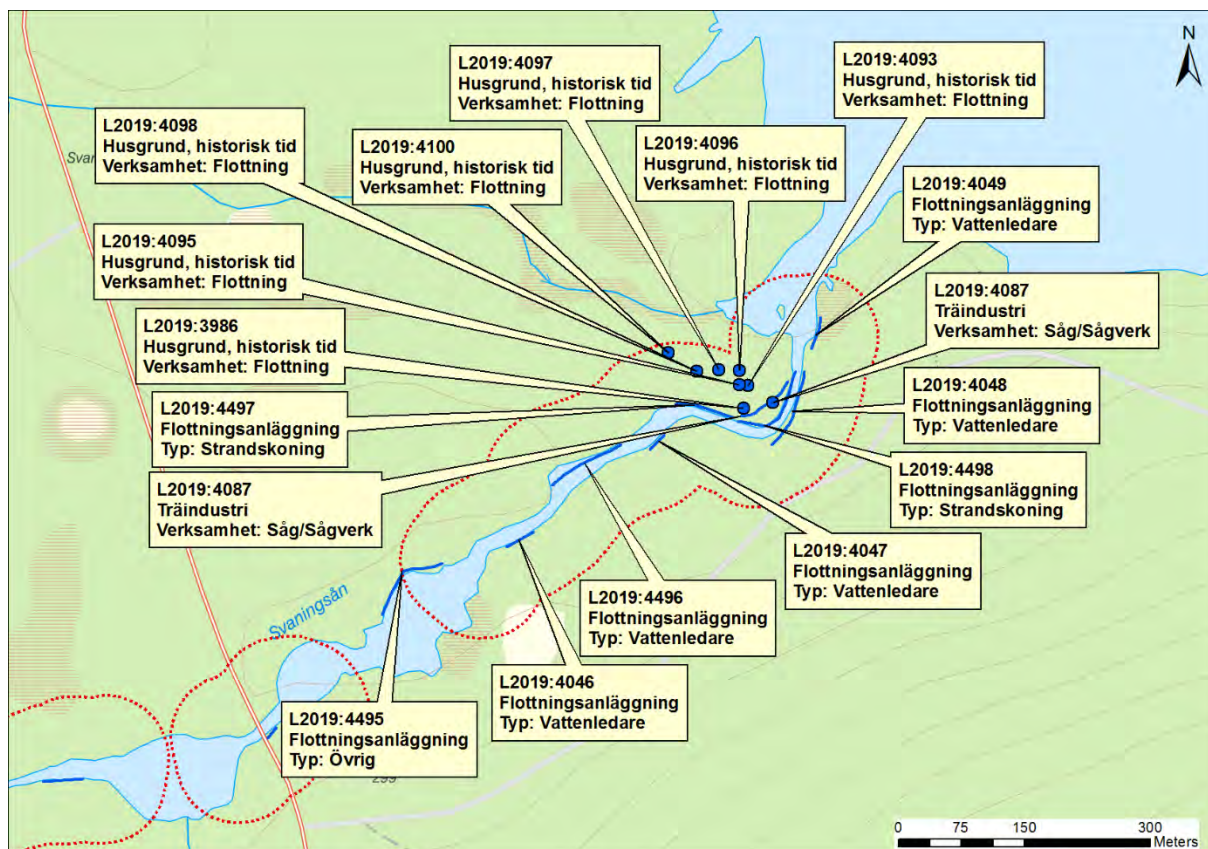

Fig. 82. Miljö 12 Stor-Ringsjön – Svaningssjön, östra delen.

Beståndsdelar

Dammvall (L2019:4493) är cirka 15 meter lång (NNÖ-SSV), 0,2-0,4 meter hög och 5-6 meter bred, bestående av en dubbel träkista av 1 stockvarv och fylld av 0,3-0,7 meter stora stenar. I åfåran ligger rester av en träkonstruktion huller om buller. Öppning mitt i lämningen, 8 meter lång. Dammvallen är bortrensad i åfåran. Dammen finns på laga skifteskarta från 1894.

Fig. 83. Dammvall (L2019:4493).

Dammvall (L2019:4492) är cirka 16 meter lång (N-S), 5-6 meter bred och 0,5-0,6 meter hög, bestående av en dubbel träkista med tvärsålar, av intill 2 stockvarv och fylld med 0,1-0,7 meter stora stenar. Öppning mitt i lämningen 7 meter lång. Dammvallen är bortrensad i åfåran.

Fig. 84. Dammvall (L2019:4492).

Ledarm (L2019:4491) är 140 meter lång (Ö-V), 2-4 meter bred och 0,4-1 meter hög, fylld med 0,2-1 meter stora stenar, bestående av en träkista av intill 2 stockvarv. Centralt i lämningen bildar ledarmen en mindre lagun genom att en mindre ledarm, cirka 15 meter lång, (NNV-SSÖ), 4 meter bred och 0,7 meter hög, ansluter från stranden. Ledarmen är öppnad vid flera ställen utefter sträckningen.

Fig. 85. Ledarm (L2019:4491).

Strandskoning (L2019:4494) är cirka 10 meter lång (NÖ-SV), 0,5 meter hög och 2-3 meter bred, av 0,2-0,4 meter stora stenar.

Fig. 86. Strandskoning (L2019:4494).

Dammvall (L2019:4054) är cirka 40 meter lång (NV-SÖ), 4-5 meter bred och intill 2 meter hög, bestående av två stycken träkistor på vardera sidan ån, fyllda med 0,1-0,4 meter stora stenar. Öppning för å i mitten, cirka 12 meter lång. På båda sidor ån och NNÖ om dammvallen, är två med ån längsgående träkistor, vilka ansluter till dammvallen. Dessa träkistor är 10 meter långa (NNÖ-SSV), 3-5 meter breda och intill 1 meter höga. Lämningen är markerad på laga skifteskarta från år 1894.

Fig. 87. Dammvall (L2019:4054), sydöstra sidan.

Fig. 88. Dammvall (L2019:4054), nordvästra sidan.

Båthus, stående, 9x6 meter (N-S) och 3 meter högt. Glestimrat båthus. Sadeltak av sinusprofilerad plåt. Portar på båda gavlarna.

Fig. 89. Båthus.

Fig. 90. Båthus.

Träkista (L2019:3999) är triangulär, 5 meter i sida och intill 1 meter hög, bestående av stockar och stenfyllning.

Fig. 91. Träkista (L2019:3999).

Träkista (L2019:3998) är triangulär, 5 meter i sida och intill 1 meter hög, bestående av stockar och stenfyllning.

Fig. 92. Träkista (L2019:3998).

Flottarbarack, stående, 5,5x5 meter och 5 meter högt. Har namnet Ringsjöbaracken. Barack med farstu mot nordväst och vind. Fasaden är klädd med locklistpanel målad med faluröd slamfärg. Sadeltak klätt med svart TRP-plåt. Spröjsade vitmålade fönster med fönsterluckor.

Fig. 93. Flottarbarack.

Fig. 94. Flottarbarack.

Fig. 95. Flottarbarack.

Uthus, stående, 3,5x3,5 meter och intill 3 meter högt. Uthus med regelstomme, klädd med locklistpanel. Pulpettak med plåt. Öppning med lös fönsterbåge. Dörrblad saknas.

Fig. 96. Uthus.

Fig. 97. Uthus.

Fig. 98. Uthus.

Strandskoning (L2019:4044) är cirka 43 meter lång (huvudriktning NÖ-SV), 3-4 meter bred och intill 1 meter hög, av 0,1-1 meter stora stenar.

Fig. 99. Strandskoning (L2019:4044).

Strandskoning (L2019:4043) är cirka 19 meter lång (Ö-V), 3-3,5 meter bred och intill 0,8 meter hög, av 0,1-1,5 meter stora stenar.

Fig. 100. Strandskoning (L2019:4043).

Ledarm och strandskoning (L2019:4489) är cirka 100 meter lång (NÖ-SV), bestående av, i NÖ en dubbel tråkista med tvärlåar, 3-4 meter bred och 0,5 meter hög, med intill 3 stockvarv, fylld med 0,3-1 meter stora stenar, centralt i lämningen är en tråkista med tvärlåar, 7 meter bred och 0,6 meter hög, av intill 3 stockvarv, fylld med 0,2-0,4 meter stora stenar, samt i SV delen ingen tråkista utan endast strandskoning, 3-7 meter bred och 0,5 meter hög, av 0,1-0,4 stora stenar. Öppnad vid rensning av ån mellan de två nordligaste delarna.

Fig. 101. Ledarm och strandskoning (L2019:4489).

Strandskoning (L2019:4042) är cirka 14 meter lång (NNÖ-SSV), 2-4 m bred och intill 0,7 meter hög, av 0,2-1 meter stora stenar. Ingen bild.

Ledarm (L2019:4041) är cirka 47 meter lång (Ö-V), 2-4 meter bred och intill 1,3 meter hög, av 0,2-1 meter stora stenar.

Fig. 102. Ledarm (L2019:4041).

Strandskoning (L2019:4045) är cirka 16 meter lång (NÖ-SV), 3-4 meter bred och intill 1 meter hög, av 0,1-1,5 meter stora stenar.

Fig. 103. Strandskoning (L2019:4045).

Läns (L2019:4495) är cirka 100 meter lång (NNÖ-SSV, ÖNÖ-VSV), bestående av, utefter sträckan, ställvis rester efter stockar. Ingen bild.

Ledarm (L2019:4046) är cirka 37 meter lång (NÖ-SV), 2,5-3,5 meter bred och intill 0,8 meter hög, bestående av en trækista med längs- och tvärsgående stockrester och stenfyllning av 0,1-1 meter stora stenar.

Fig. 104. Ledarm (L2019:4046).

Ledarm (L2019:4496) är cirka 100 meter lång (ÖNÖ-VSV), 3-4 meter bred och 0,6-0,9 meter hög, bestående av en dubbel träkista med tvärsålar, intill 4 stockvarv fylld med 0,2-0,7 meter stora stenar.

Fig. 105. Ledarm (L2019:4496).

Ledarm (L2019:4047) är cirka 25 meter lång (NÖ-SV), 3 meter bred och intill 0,7 meter hög, bestående av en dubbel träkista med längs- och tvärsgående stockrester och stenfyllning av 0,1-1 meter stora stenar.

Fig. 106. Ledarm (L2019:4047).

Strandskoning (L2019:4497) är cirka 70 meter lång (VNV-ÖSÖ), 4 meter bred och 0,5-0,9 meter hög, bestående av en tråkista med tvärsålar, intill 2 stockvarv fylld med 0,2-1 meter stora stenar. Öppnad vid resning på minst ett ställe.

Fig. 107. Strandskoning (L2019:4497).

Ledarm (L2019:4048) är cirka 97 meter lång (huvudriktning NNÖ-SSV), 3-6 meter bred och 0,7-1,5 meter hög, bestående av en dubbel tråkista med längs- och tvärgående stockrester och stenfyllning av 0,1-1,5 meter stora stenar. Ingen bild.

Ledarm, (L2019:4049) är cirka 38 meter lång (NNÖ-SSV), 4-5 meter bred och intill 0,7 meter hög, av 0,2-1 meter stora stenar.

Fig. 108. Ledarm, (L2019:4049).

Strandskoning/ledarm (L2019:4498) är cirka 110 meter lång (NNÖ-SSV,VNV-ÖSÖ), 4-5 meter bred och 0,6-1,3 meter hög, bestående av dubbel träkista med tvärslåar, av 1-2 stockvarv, fylld med 0,2-1 meter stora stenar.

Fig. 109. Strandskoning/ledarm (L2019:4498).

Träindustri (L2019:4087) består av en såghusgrund och en grävd kanal.

Såghusgrunden är 10x5 meter (NNV-SSÖ) och intill 1 meter hög, bestående av intill 7 stockvarv.

Fig. 110. Träindustri, såghusgrund (L2019:4087).

Den grävda kanalen är cirka 80 meter lång (NÖ-SV), och 4-5 meter bred. Kanalen är torrlagd och delvis täckt av rester från skibord/botten av ränna. Kanal och botten av ränna löper in i sågen i NNV. På generalstabskartan från 1906 finns både en såg och en kvarn markerad på denna plats. Osäkert om detta är sågen eller kvarnen. Kanalen är även markerad på laga skifteskartan från 1894.

Fig. 111. Träindustri, kanal (L2019:4087).

Fig. 112. Träindustri, kanal, skibord/botten av ränna (L2019:4087).

Husruin (L2019:3986) är 5x3 meter (ÖNÖ-VSV), intill 1 meter hög, bestående av, i VSV, gavelrester samt enstaka timmerrester. Svåravgränsad på grund av vindfällan och andra timmerrester samt stora stenar.

Fig. 113. Husruin (L2019:3986).

Husgrund (L2019:4095) är 7x5 meter (Ö-V) och 0,4 meter hög, bestående av betongsöcket och inrasat trämaterial. I V är spismursrest, 2x2 meter och 0,8 meter hög av tegel.

Fig. 114. Husgrund (L2019:4095).

Husgrund (L2019:4093) är 8x4 meter (N-S) och 0,2-0,3 meter hög, bestående av kallmurade syllstensrader i NNÖ och ÖSÖ.

Fig. 115. Husgrund (L2019:4093).

Jordkällare, ruin, (L2019:4096) är 9x4 meter (NNÖ-SSV) och intill 2 meter hög, ingrävd i kulle. Bestående av kallmurade väggar och gavel av betong. Inrasat tak. Ingång från S. Årtalen 1919-1938 på betonggaveln.

Fig. 116. Jordkällare, ruin, (L2019:4096).

Husgrund (L2019:4097) är 15x5 meter (VNV-ÖSÖ) och intill 0,3 meter hög, bestående av en syllstensrad av natursten. Centralt i lämningen är en spismursrest, 2x2 meter och 0,7-1,5 meter hög av betong.

Fig. 117. Husgrund (L2019:4097).

Husgrund (L2019:4098) är 1x1 meter och 4 meter hög, bestående av murstock i betong. I murstocken är en järnspis samt en cykel.

Fig. 118. Husgrund (L2019:4098).

Husgrund (L2019:4100) är 5x5 meter (ÖNÖ-VSV) och 0,1-0,2 meter hög, bestående av syllstenar och 1 stockvarv. I lämningen är en eldpall, 1,2x1,2 meter (Ö-V) och 0,6 meter hög, bestående av betong. Observera att eldpallen står på tvären i husgrunden.

Fig. 119. Husgrund (L2019:4100).

Värde

Den kulturhistoriska miljön delas in i två områden, området från Stor-Ringsjön och fram till Svaningssjöns mynningsområde klassas som ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4, medan området kring Svaningsånsutlopp i Svaningsjön har ett kulturhistoriskt värde, nivå 3.

Stora ingrepp har gjort i området, speciellt vid Stor-Ringsjödammen, som både rekonstruerades och revs ut under loppet av 20 år. Det värde som dammen en gång hade har minskat kraftigt av rivningen. Trots det omfattande arbetet vid 1980-talets rekonstruktion är anläggningens helhetsverkan förlorad då bara delar av dammen återstår. Flottarbaracken vid Stor-Ringsjön har ett högt kulturhistoriskt värde då den har kvar sin ursprungliga karaktär, men detta överväger inte att resterande av miljön är raserad. Båthuset har ett miljöskapande värde på platsen där det funnits en samling byggnader. Övriga flottninglämningar utefter vattenflödet ner mot Svaningssjön har påverkats av restaureringsarbete även om enstaka lämningar har klarat sig bra. Avsaknaden av dammen och de tillbakalagda stenarna och blocken gör att den här delen av området klassas att ha ett visst kulturhistoriskt värde.

Området som ligger vid Svaningsåns utlopp i Svaningsjön har däremot ett kulturhistoriskt värde som är högre än övriga området och klassas som nivå 3. Detta baserar sig på att vi i detta område har en mer komplett miljö med, flottninglämningar, såglämning, bostadshus i en mer sammanhållen kontext. Läsbarheten för hur stor verksamheten varit och vad den krävde är här större än på andra ställen i de områden vi utrett.

Det pedagogiska och kulturhistoriska värdet är fortfarande lågt men högre än på de andra utredda områdena.

Värdering av flottningsslämningarna

Värderingen av de olika miljöerna har följt den värderingsmetod som togs fram i projektet *Kulturmiljö och vattenförvaltning*. Projektet var ett samarbete mellan länsstyrelserna i Kronoberg, Blekinge och Skåne (436-676-18) (bilaga 1).

Projektet tog fram en 4-gradig skala för värdering av kulturmiljöer, vilken vi använt i det här arbetet:

1. Mycket högt kulturhistoriskt värde
2. Högt kulturhistoriskt värde
3. Kulturhistoriskt värde
4. Visst kulturhistoriskt värde

För beskrivning av samtliga nivåers kriterier se bilaga 1.

Miljö 1 Dunnervattnet – Långflyn (Dunnervattenån)

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Detta då antalet lämningar är få och de som finns tillsammans inte ger någon tydlig bild över hur flottningen gått till. Hela sträckan är restaurerad och sten och block är tillbakalagda i vattenfåran. Ledarmen är dock i gott skick då den inte påverkats av utrensings- och restaureringsarbeten. Det pedagogiska värdet är lågt.

Miljö 2 Långflyn – Stortjärnen (Dunnervattenån)

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Detta då sträckan inte ger någon tydlig bild över hur flottningen gått till men flottarbaracken från 1900-talets andra hälft speglar industrialiseringen av skogsbruket. Det hade blivit billigare att köpa och bygga med sågat virke och därefter köptes och transporterades baracken istället för att timra på plats. Sträckan har enligt länsstyrelsen inte restaurerats. Det pedagogiska och värdet är lågt.

Miljö 3 Stortjärnen – Gräsvattnet (Dunnervattenån)

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Detta då både ledarmar och strandskoningar inte består av konstruktioner utan är mer upplagd sten som för ett otränat öga inte ger någon information, samt att sträckan är restaurerad i två omgångar genom att sten och block lagts ner i vattenfåran. Detta gör att miljön inte längre är representativ för hur det såg ut när det flottades på platsen. Flottarkojan är moderniserad efter att flottningen upphört. Det pedagogiska och värdet är lågt.

Miljö 4 Gräsvattnet – Gräsvattentjärnen

Största delen av den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Detta då både ledarmar och strandskoningar inte består av konstruktioner utan är mer upplagd sten som för ett otränat öga inte ger någon information, samt att sträckan är restaurerad i två omgångar genom att sten och block lagts ner i vattenfåran. Detta gör att miljön inte längre är representativ för hur det såg ut när det flottades på platsen. Resterna efter dammvallen tillsammans med flottarkojan som är av ursprunglig karaktär bedöms ha ett högre värde och klassas som kulturhistoriskt värdefull, nivå 3. Det pedagogiska och värdet är lågt.

Miljö 5 Åkroken

Den kulturhistoriska miljön har ett kulturhistoriskt värde, nivå 3. Området har i omgångar restaurerats genom att sten och block har lagts ut i vattenfåran. Detta gör att miljön inte längre är representativ för hur det såg ut när det flottades på platsen. Två av ledarmarna har ett något högre värde då de är välbevarade och konstruktioner finns kvar samt den timrad flottarkojan som utöver farstun har kvar sin ursprungliga karaktär. Dessa beståndsdelar i området gör att värdet klassas som nivå 3. Det pedagogiska värdet blir större genom att det här finns en väg och en stig som gör området lättillgängligt. Stigen kan vara rester efter flottarstigen som en gång bör ha gått utefter vattendraget.

Miljö 6 Kvisselvattnet – Djupvattnet (Djuphålet)

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Ledarmen som stänger av flödet ner mot Djupvattnet är öppnad och idag rinner vattnet igenom. Konstruktionen i sig är inte enkel att förstå då det inte visuellt framgår att det har varit en avstängning och inte en damm. Det pedagogiska värdet är lågt.

Miljö 7 Kvisselvattnet – Lill-Ringsjön

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Några av lämningarna är relativt välbevarade men dammen är raserad och restaurering av vattenfåran med tillbakaläggning av sten och block gör att läsbarheten för hur det sett ut när flottningen varit i gång är svår. Det pedagogiska och värdet är lågt.

Miljö 8 Lill-Ringsjön – Sagen

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Några av lämningarna är relativt välbevarade men dammen är raserad och restaurering av vattenfåran med tillbakaläggning av sten och block gör att läsbarheten för hur det sett ut när flottningen varit i gång är svår. Det pedagogiska och värdet är lågt.

Miljö 9 Oduglingssjön – Abborrvattnet

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Det har inte gjorts några ingrepp i flottningsmiljön efter att flottningen avslutades enligt länsstyrelsen. Vattendraget ger dock intrycket av att inte ha använts, utan det kan ha flottats i ränna vid sidan om vattenfåran. De få lämningar som finns har inget högre värde, då dammen är raserad, naturligt eller mekaniskt, och resterna efter rännan är svåra att se utan ett tränat öga. Det pedagogiska och värdet är lågt.

Miljö 10 Rörvattnet – Abborrvattnet

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Det har inte gjorts några ingrepp i flottningsmiljön efter att flottningen avslutades enligt länsstyrelsen. Vattendraget har dock inte använts, utan det har flottats i ränna vid sidan om vattenfåran. De få lämningar som finns har inget högre värde, då dammen är raserad och resterna efter rännan är svåra att se utan ett tränat öga. Det pedagogiska och värdet är lågt.

Miljö 11 Östervågen – Lillströmvattnet

Den kulturhistoriska miljön har ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4. Det har inte gjorts några ingrepp i flottningsmiljön efter att flottningen avslutades enligt länsstyrelsen. Den lämning som finns har inget högre värde, då rännan inte

ensam kan representera flottningsverksamheten. Det pedagogiska och värdet är lågt

Miljö 12 Stor-Ringsjön – Svaningssjön

Den kulturhistoriska miljön delas in i två områden, området från Stor-Ringsjön och fram till Svaningssjöns mynningsområde klassas som ett visst kulturhistoriskt värde, nivå 4, medan området kring Svaningsåns utlopp i Svaningsjön har ett kulturhistoriskt värde, nivå 3.

Stora ingrepp har gjorts i området, speciellt vid Stor-Ringsjödammen, som både rekonstruerades och revs ut under loppet av 20 år. Det värde som dammen en gång hade har minskat kraftigt av rivningen. Trots det omfattande arbetet vid 1980-talets rekonstruktion är anläggningens helhetsverkan förlorad då bara delar av dammen återstår. Flottarbaracken vid Stor-Ringsjön har ett högt kulturhistoriskt värde då den har kvar sin ursprungliga karaktär, men detta överväger inte att resterande av miljön är raserad. Båthuset har ett miljöskapande värde på platsen där det funnits en samling byggnader. Övriga flottningslämningar utefter vattenflödet ner mot Svaningssjön har påverkats av restaureringsarbete även om enstaka lämningar har klarat sig bra. Avsaknaden av dammen och de tillbakalagda stenarna och blocken gör att den här delen av området klassas att ha ett visst kulturhistoriskt värde.

Området som ligger vid Svaningsåns utlopp i Svaningssjön har däremot ett kulturhistoriskt värde som är högre än övriga området och klassas som nivå 3. Detta baserar sig på att vi i detta område har en mer komplett miljö med, flottningslämningar, såglämning, bostadshus i en mer sammanhållen kontext. Läsbarheten för hur stor verksamheten varit och vad den krävde är här större än på andra ställen i de områden vi utrett.

Det pedagogiska värdet är trots förändringarna högre än på de flesta övriga platserna.

Sammanfattande diskussion angående värderingen och kommande åtgärder

Värderingsmetoderna som utarbetas för projektet *kulturmiljö och vattenförvaltning* (se bilaga 1) har använts för att värdera miljöerna. Kriterierna för de två nivåer som bedömts vara relevanta i detta sammanhang lyder som följer:

Nivå 3 Kulturhistoriskt värde

*Vid ett **kulturhistoriskt värde** saknas vissa beståndsdelar som har betydelse för den historiska förståelsen men miljön är fortfarande läsbar. Vid ett kulturhistoriskt värde bör hänsyn tas vid åtgärder, specifikt bör de värdebevarande uttrycken hos miljön bevaras.*

Nivå 4 Visst kulturhistoriskt värde

*Vid ett **visst kulturhistoriskt värde** är miljön antingen raserad, splittrad eller så pass hårt förändrad att den historiska läsbarheten är svårtydd. Vid ett visst kulturhistoriskt värde finns fortfarande enstaka egenskaper som bär på ett kulturhistoriskt värde men helhetsmiljön saknar flera beståndsdelar som har betydelse för en förståelse av platsen. Vid åtgärder bör hänsyn tas till de egenskaper som är värdebärande.*

Den sammanfattande värderingen av samtliga miljöer som utretts inom uppdraget blir att det finns ett visst kulturhistoriskt värde (nivå 4) för 11 av de 12 miljöerna men att den delen av Miljö 12 Stor-Ringsjön – Svaningssjön som ligger vid Svaningsåns utlopp i Svaningssjön och en del av Miljö 4 Gräsvattnet – Gräsvattentjärnen har ett något högre värde och klassas som nivå 3, kulturhistoriskt värde. Även Miljö 5 Åkroken bedöms ha ett kulturhistoriskt värde på nivå 3.

I stort sett samtliga miljöer är starkt påverkade av de restaureringsarbeten avseende biotop- och fiskevårdsåtgärder som gjorts tidigare inom flottningsleden. Några vattendrag har inte restaurerats i sen tid, men det beror mest på att man där har flottat i rännor och inte använt den befintliga vattenfåran för flottningen.

Riksintresset Svaningen Stor-Ringsjön [Z9] utgörs enligt beskrivningen delvis av en flottningslämning och det är dammen vid Stor-Ringsjön (miljö 12) men ser man till den medföljande avgränsningen i geografin så ligger även Miljö 8 Lillringsjön – Sagen inom Riksintresset. Oavsett så har dammen vid Stor-Ringsjön tappat mycket av sitt kulturhistoriska värde då den rekonstruktion som gjordes 1984 till stora delar tagits bort av Länsstyrelsen 2005. Det som idag finns kvar är rester av rekonstruktionen men det finns inga originalrester kvar. Därmed har dammens värde för att visualisera flottningsepoken minskat betydligt. Resterande flottningslämningar som ligger inom riksintresset har gått liknande öde till mötes och är starkt påverkade av de biotop-restaureringsarbeten som gjorts inom vattendragen.

Åkroken (miljö 5) är den enda miljön där hela miljön bedömts som kulturhistoriskt värdefull, nivå 3. Detta då det finns flera lämningar inom miljön som bedöms ha ett kulturhistoriskt värde och detta gör att läsbarheten av platsen blir högre än på övriga ställen. Tillgängligheten är också betydligt större på den här platsen än på övriga då det går en väg hela vägen fram och en stig utefter vattendraget som är lättframkomlig.

Nordvästra delen av miljö 4 har även den fått bedömningen kulturhistoriskt värde, nivå 3. Detta då det fortfarande finns tillräckligt kvar av dammvall för att förstå funktionen och att den flottarkoja som finns kvar har fått behålla sin ursprungliga karaktär.

Området vid Svaningsåns utlopp i Svaningssjön är ytterligare en delmiljö (miljö 12) som vi bedömer har ett kulturhistoriskt värde, nivå 3. Detta då det på den platsen finns flera olika typer av lämningar som ger en lite bättre bild av hur flottningen gått till och hur ett samhälle byggs upp kring verksamheten.

För att Svaningsåns flottled och Riksintresset Svaningen Stor-Ringsjön även i framtiden ska ha åtminstone visst kulturhistoriskt värde, nivå 4, är det av största vikt att de lämningar som finns kvar i dag inte påverkas mer av restaureringsarbeten i vattenfårorna. Det betyder att de inte ska öppnas upp mer eller tas bort. Det innebär även att sten till återställning av vattendragen inte kan tas från flottningslämningarna. Då det har varit det faktum att det finns kvar flottarkojor med ursprunglig karaktär på vissa platser som oftast har vägt över

till att miljön bedömts ha ett kulturhistoriskt värde, nivå 3, är det ännu viktigare att de flottningslämningar som finns kvar i vattendragen får behålla den status de har i dag.

Det pedagogiska värdet bedöms överlag vara lågt utom på de platser som bedömts ha ett kulturhistoriskt värde, nivå 3.

Andra lämningar samt lämningar utanför miljöerna inklusive de planerade åtgärderna

Miljö 1 Dunnervattnet – Långflyn (Dunnervattenån)

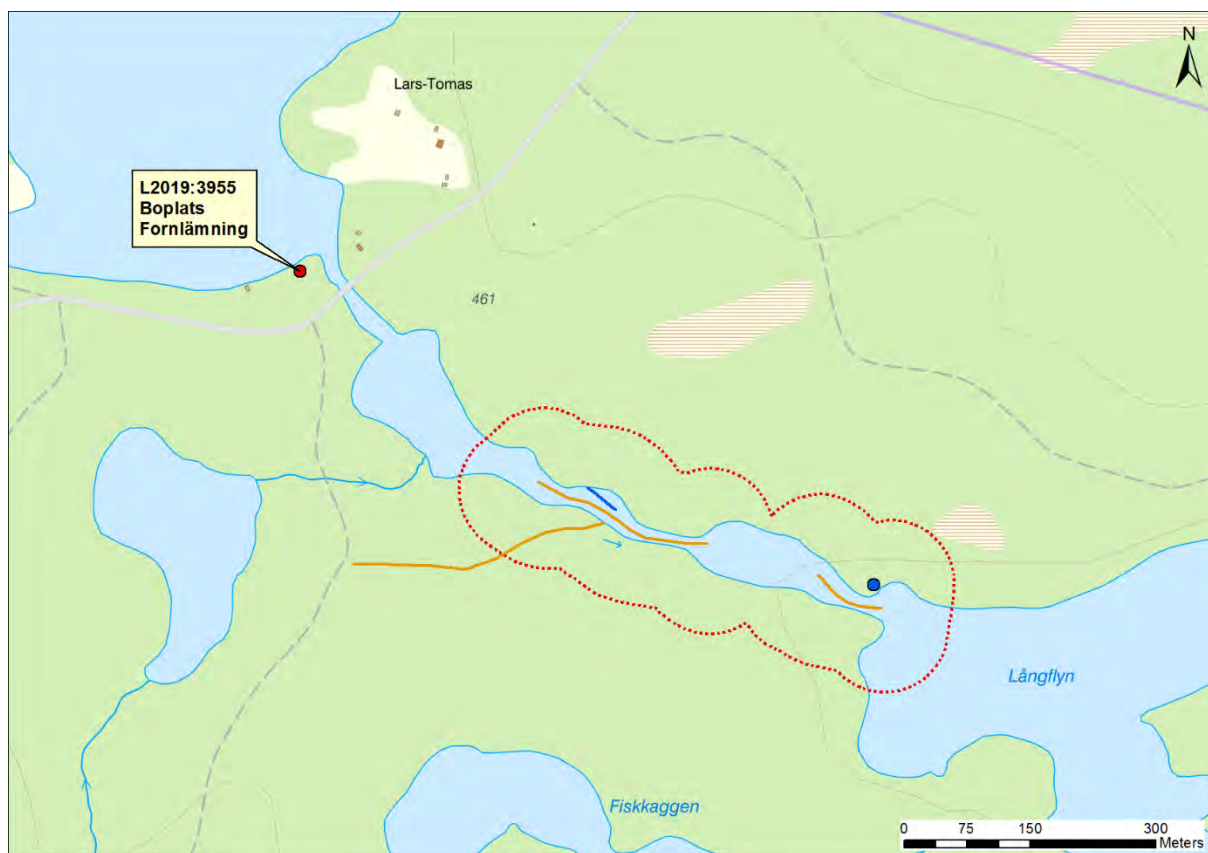

Fig. 120. Miljö 1 Dunnervattnet – Långflyn (Dunnervattenån), streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Boplats (L2019:3955) är 6 meter i diameter, på eroderade ytor iakttogs rikligt med avslag av kvartsit, en skrapa av kvartsit samt enstaka avslag av kvarts.

Fig. 121. Boplats (L2019:3955), en del av boplatsmaterialet.

Miljö 2 Långflyn – Stortjärnen (Dunnervattenån)

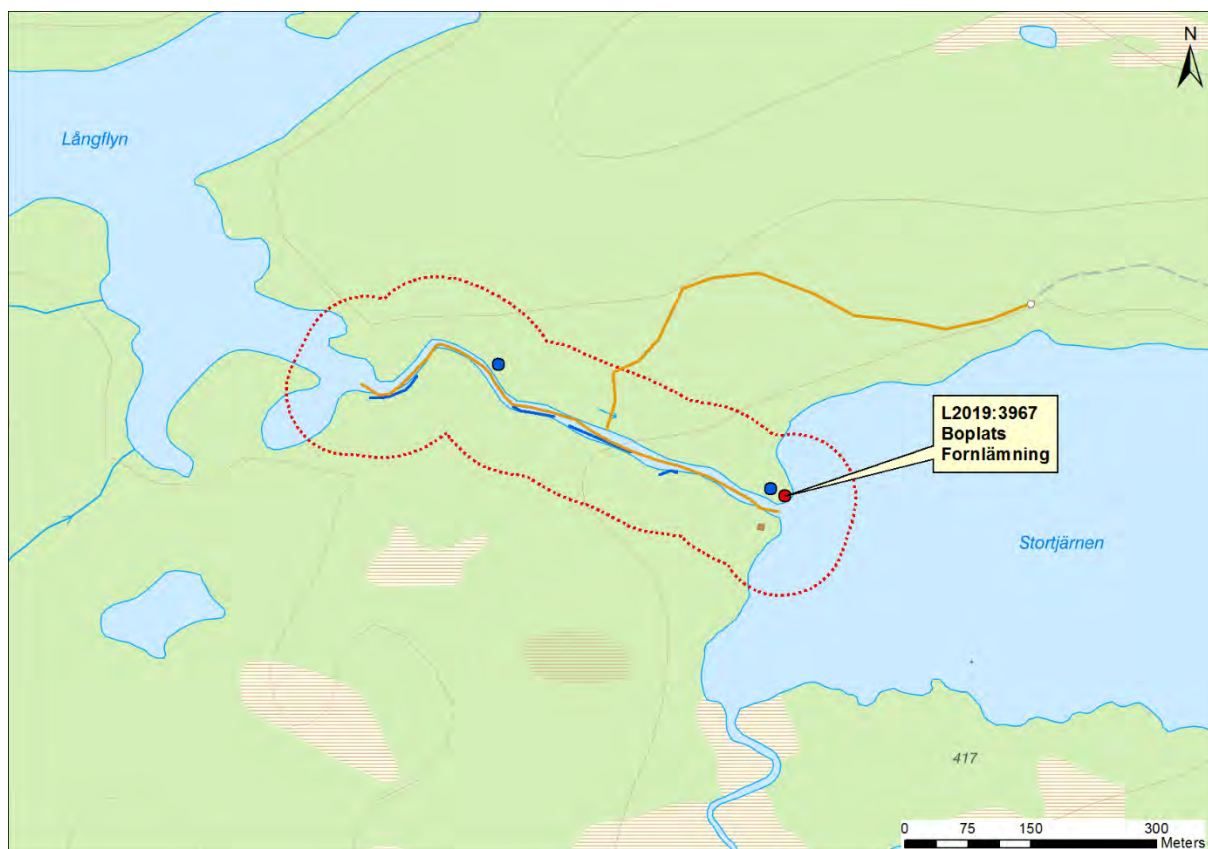

Fig. 122. Miljö 2 Långflyn – Stortjärnen (Dunnervattenån), streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Boplats (L2019:3967) är 6 m i diameter, på eroderade ytor hittades 2 avslag i kvarts, 3 bitar kvarts samt enstaka skärvstenar. Inom området finns minst 3 moderna härdar.

Fig. 123. Boplats (L2019:3967).

Miljö 3 Stortjärnen – Gräsvattnet (Dunnervattenån)

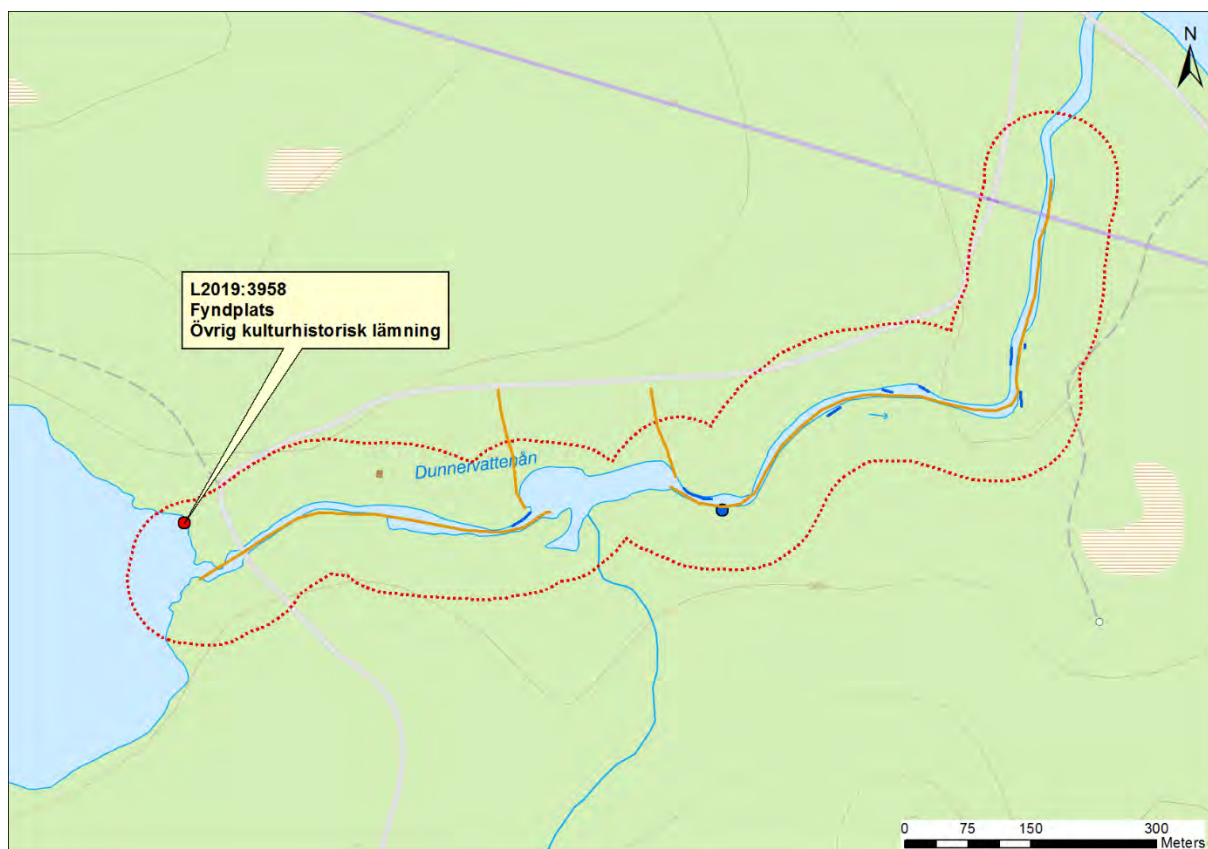

Fig. 124. Miljö 3 Stortjärnen – Gräsvattnet (Dunnervattenån), streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Fyndplats (L2019:3958). På stenigt strandplan hittades 1 avslag av kvartsit.

Fig. 125. Fyndplats (L2019:3958).

Miljö 4 Gräsvattnet – Gräsvattentjärnen

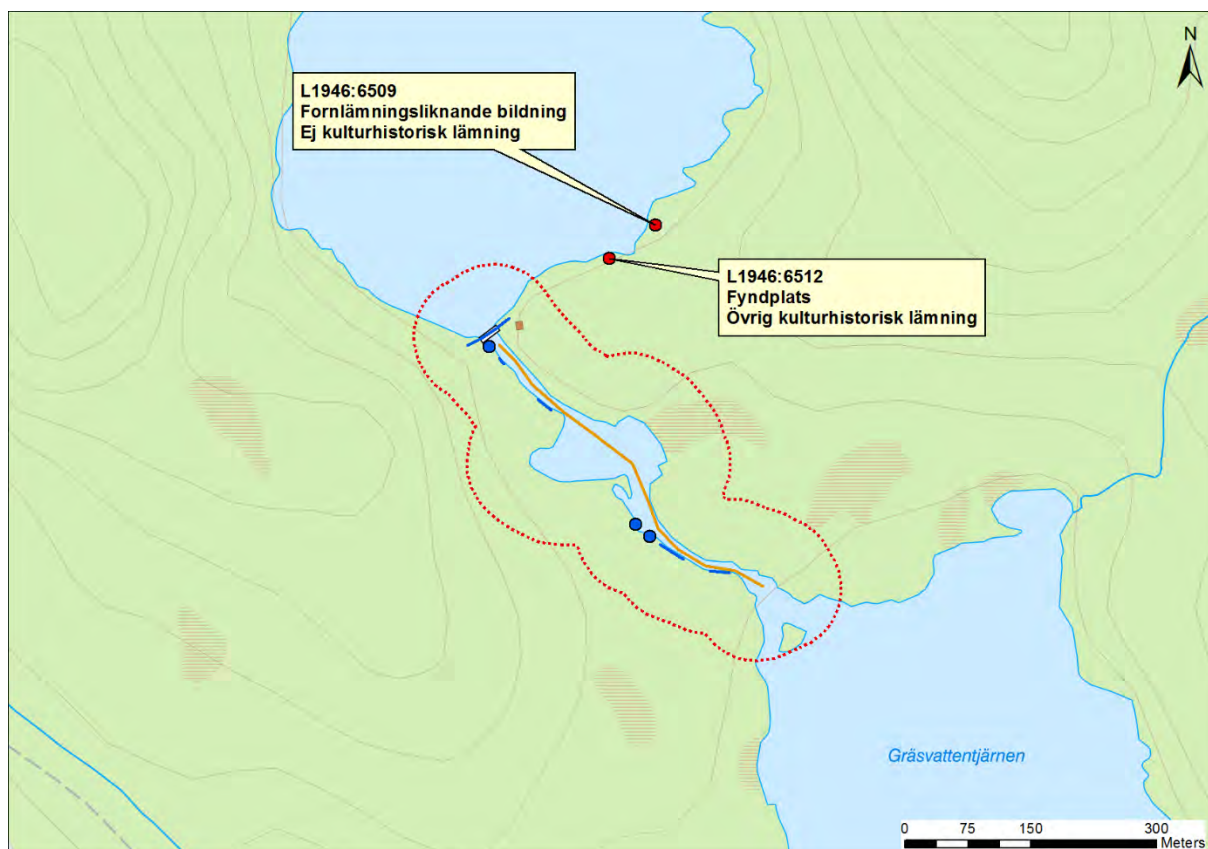

Fig.126. Miljö 4 Gräsvattnet – Gräsvattentjärnen, streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Fornlämningsliknande bildning (L1946:6509) och fyndplats (L1946:6512) är ej besökta i detta uppdrag. Lämningstyp och antikvarisk bedömning är gjorda enligt äldre praxis och kan vara felaktig eller inaktuell.

Miljö 5 Åkroken

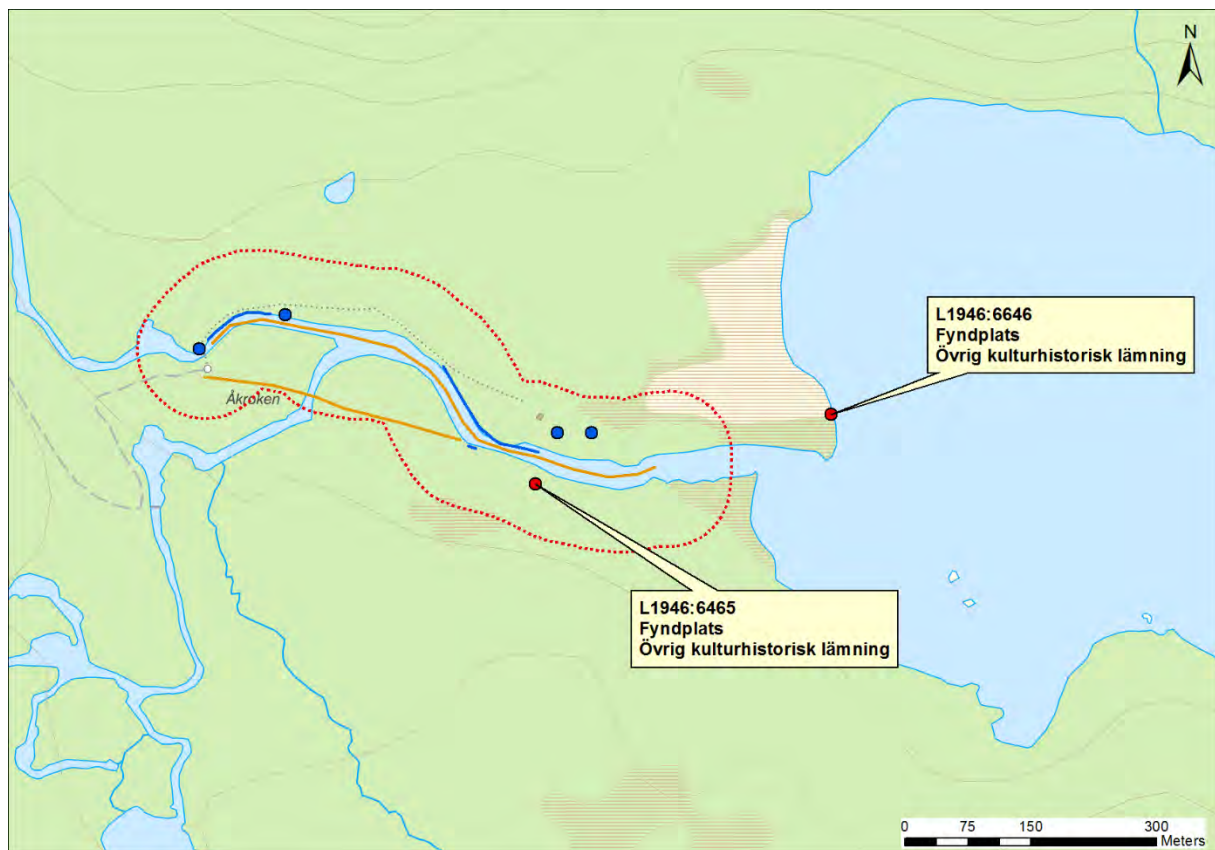

Fig. 127. Miljö 5 Åkroken, streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Fyndplats (L1946:6646) är ej besökt i detta uppdrag. Fyndplats (L1946:6465) besöktes men inget kunde iakttagas på platsen. Lämningstyp och antikvarisk bedömning är gjorda enligt äldre praxis och kan vara felaktig eller inaktuell.

Miljö 6 Kvisselvattnet – Djupvattnet (Djuphållet)

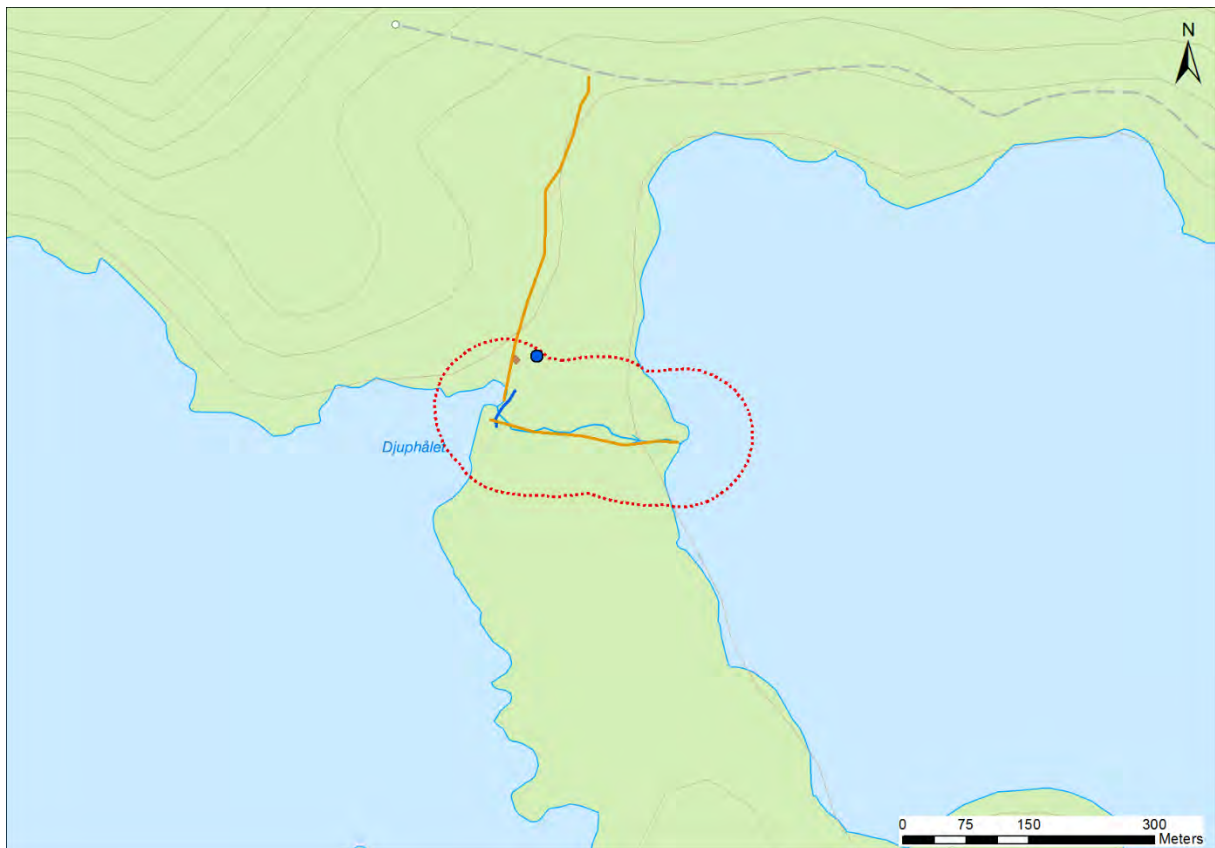

Fig. 128. Miljö 6 Kvisselvattnet – Djupvattnet (Djuphållet), streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Miljö 7 Kvisselvattnet – Lill-Ringsjön

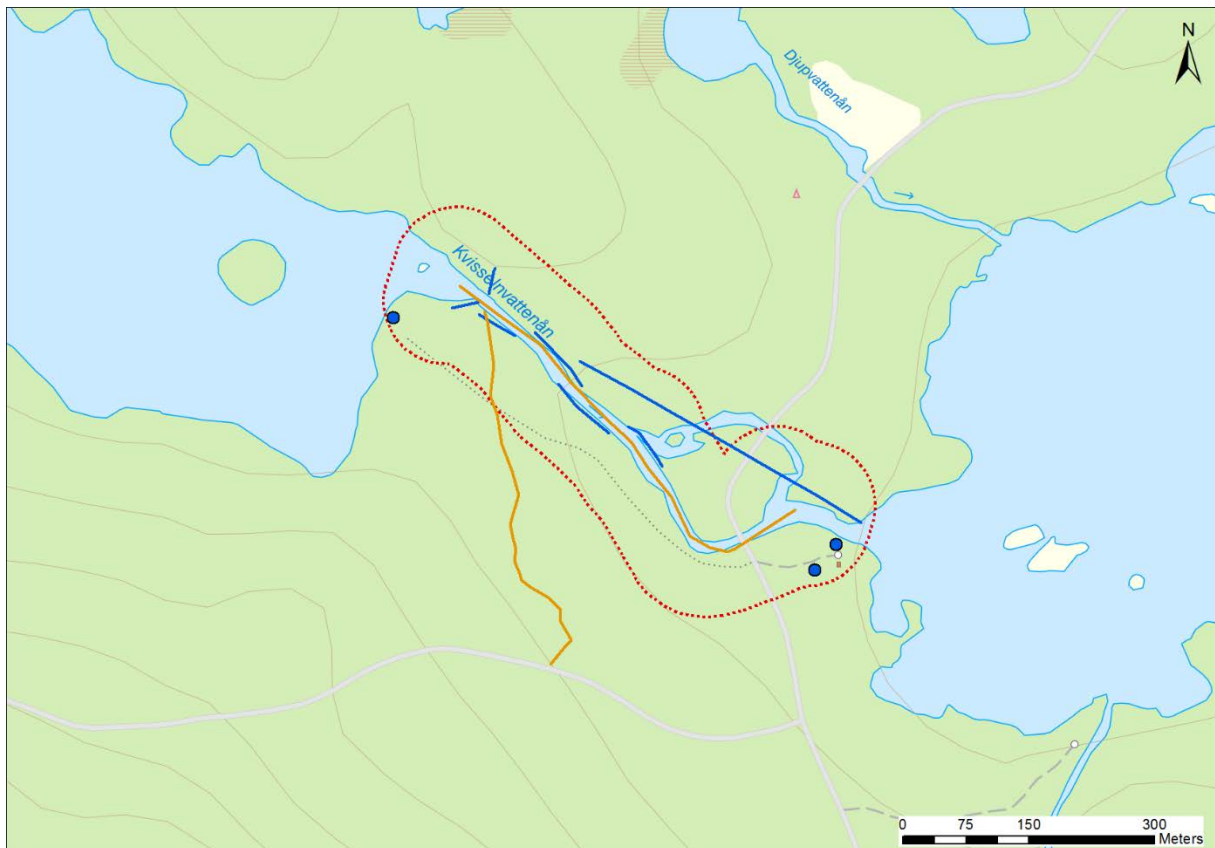

Fig.129. Miljö 7 Kvisselvattnet – Lill-Ringsjön, streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Miljö 8 Lill-Ringsjön – Sagen

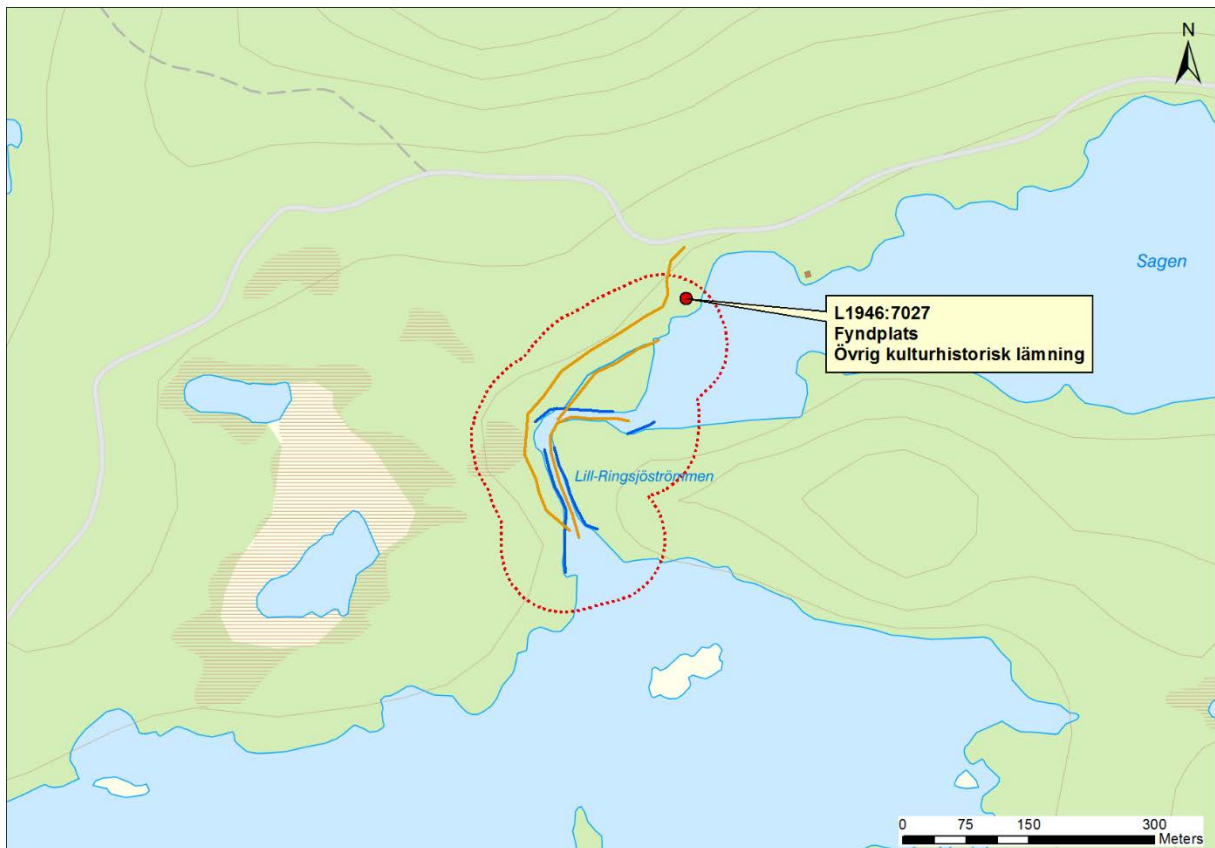

Fig.130. Miljö 8 Lill-Ringsjön – Sagen, streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Fyndplats (L1946:7027) besöktes och enstaka avslag kunde observeras på fyndplatsen.

Miljö 9 Oduglingssjön – Abborrvattnet

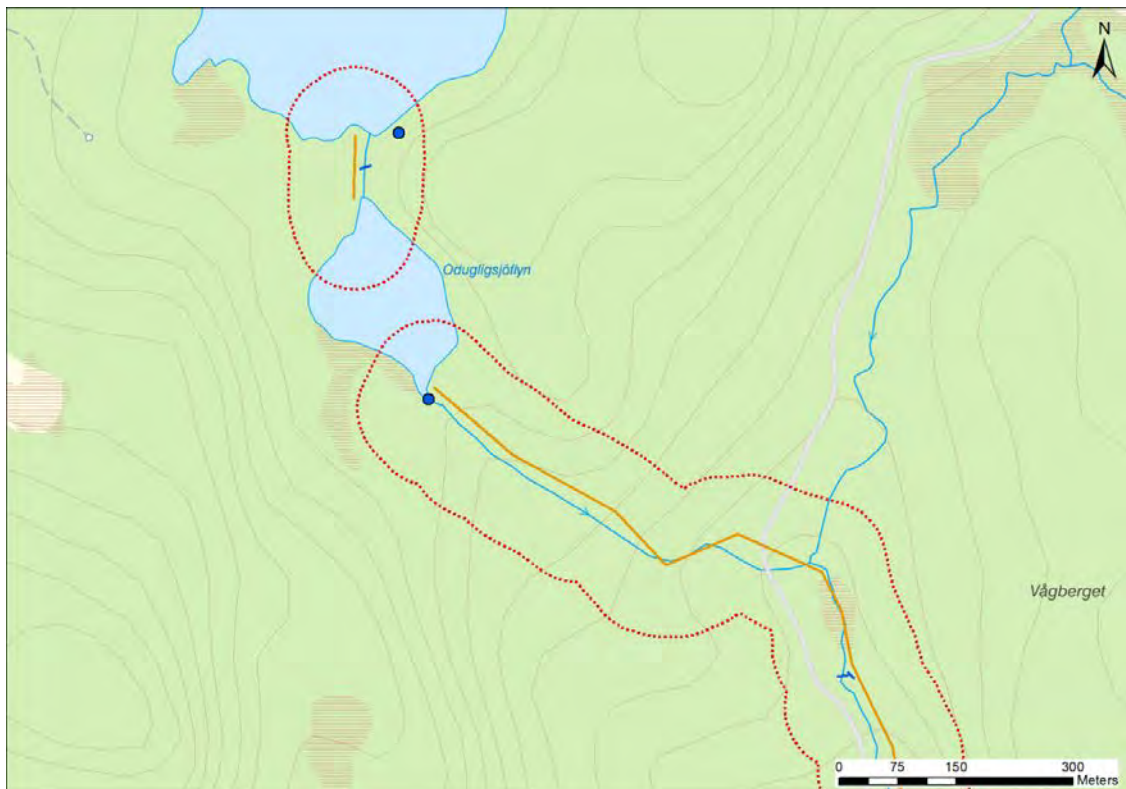

Fig.131. Miljö 9 Oduglingssjön – Abborrvattnet, streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

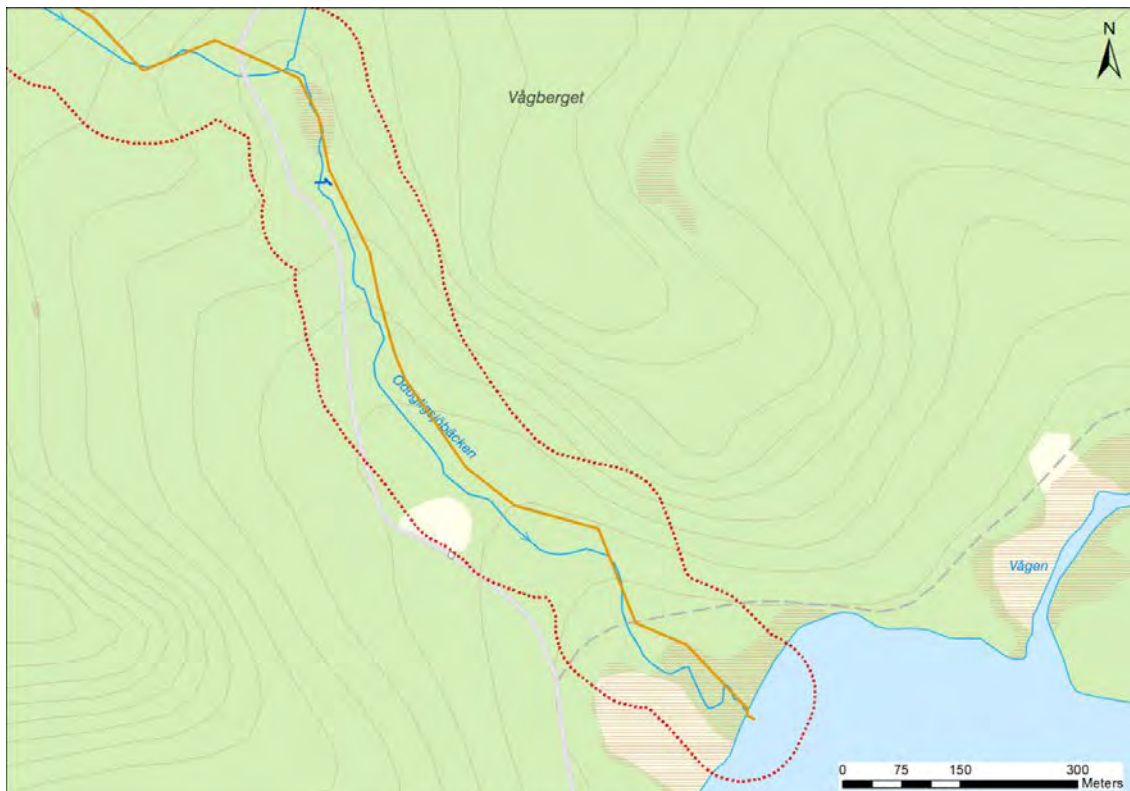

Fig.132. Miljö 9 Oduglingssjön – Abborrvattnet, streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Miljö 10 Rörvattnet – Abborrvattnet

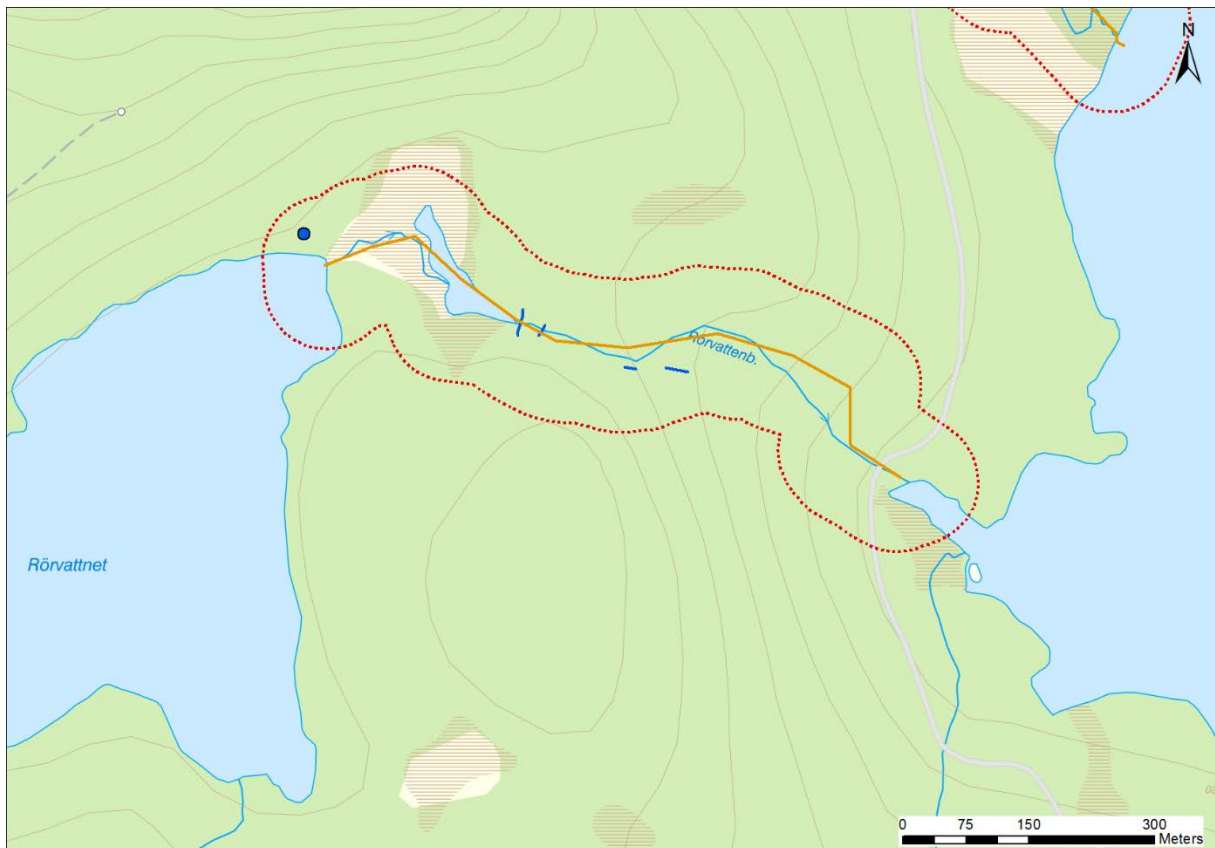

Fig.133. Miljö 10 Rörvattnet – Abborrvattnet, streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Miljö 11 Östervågen – Lillströmvattnet

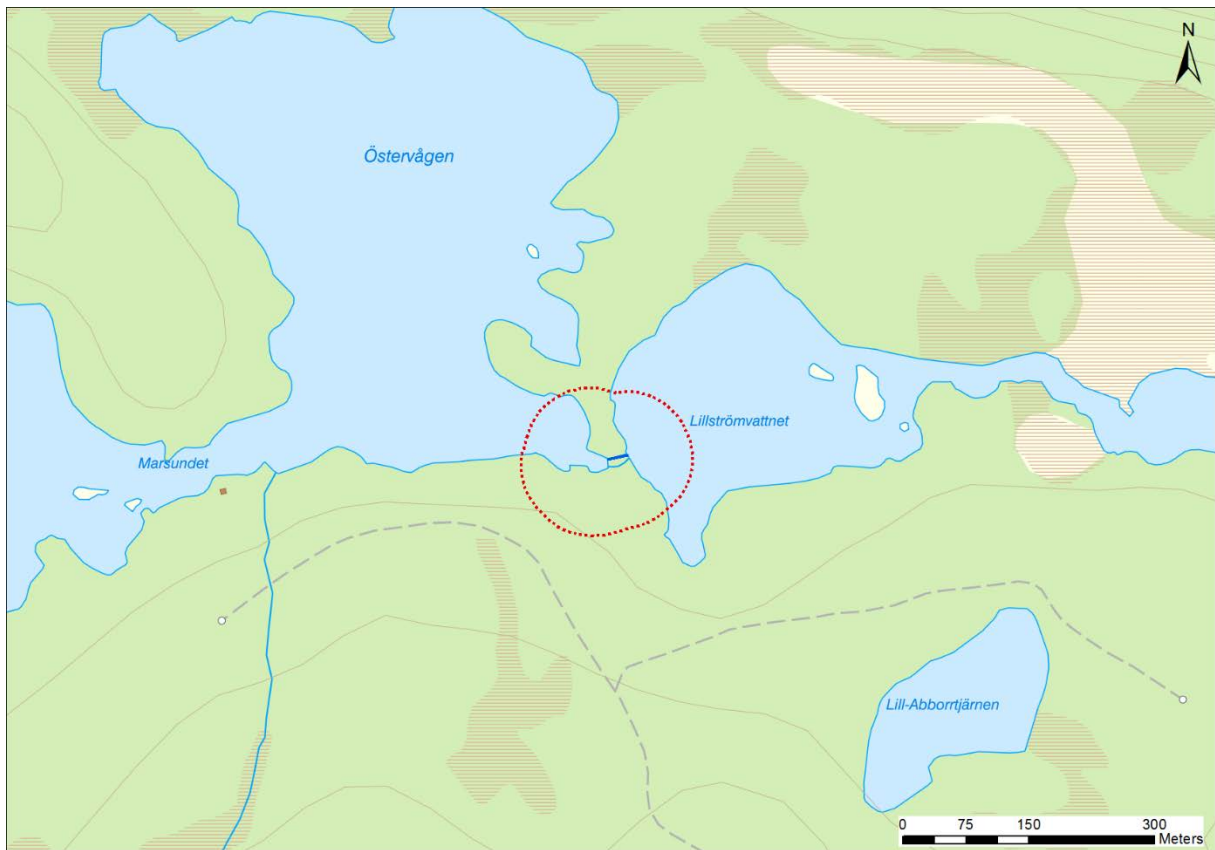

Fig. 134. Miljö 11 Östervågen – Lillströmvattnet, streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Miljö 12 Stor-Ringsjön – Svaningssjön

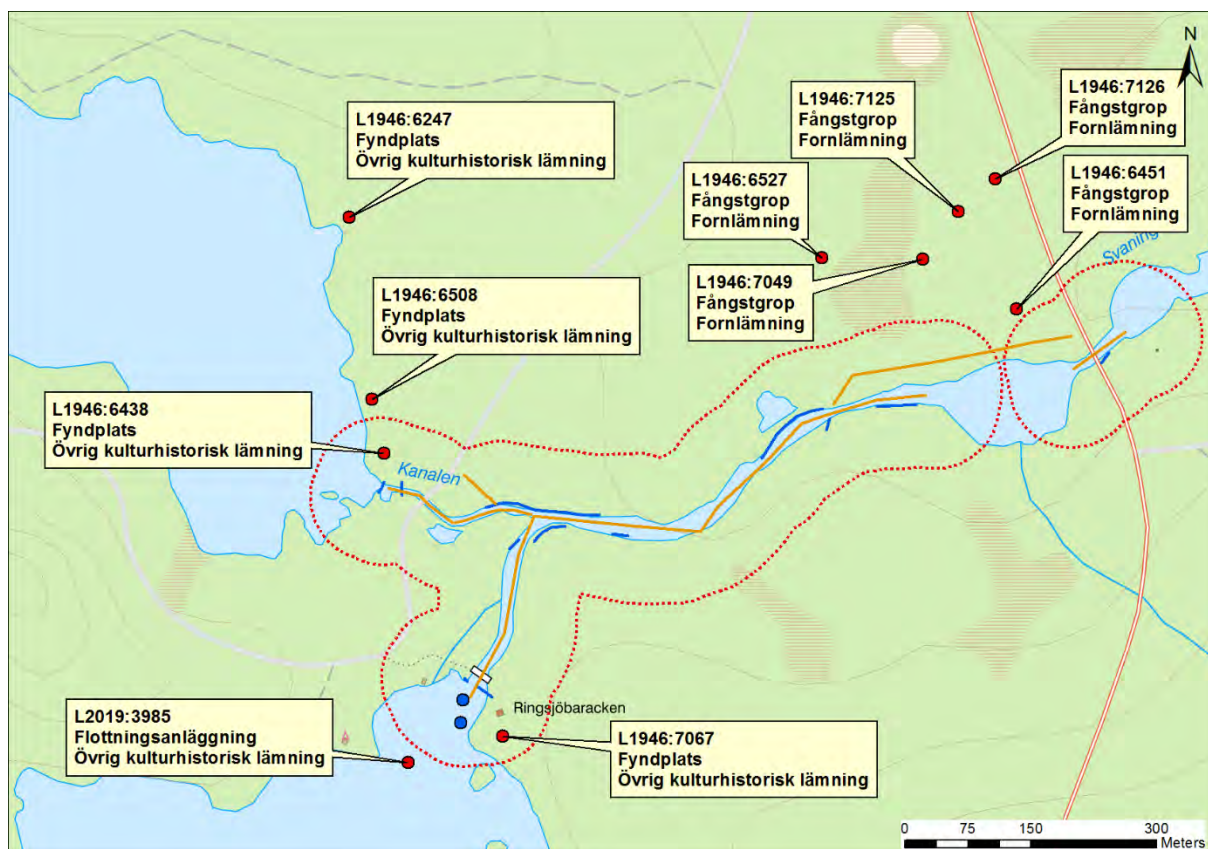

Fig. 135. Miljö 12 Stor-Ringsjön – Svaningssjön, streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Fyndplatserna (L1946:6438) och (L1946:7067) besöktes men inget kunde iakttagas på platserna. Flottningsanläggning (L2019:3985) registrerades eftersom den har ett funktionellt samband med de övriga kistorna i närheten. Den är emellertid belägen utanför arbetsområdet.

Träkista ((L2019:3985) är triangulär?, 3x3x3 meter och 1 meter hög, bestående av 2 stockvarv, fylld med 0,1-0,4 meter stora stenar.

Fig. 136. Träkista ((L2019:3985).

Övriga lämningar belägna norr om arbetsområdet besöktes ej i detta uppdrag. Lämningstyp och antikvarisk bedömning är gjorda enligt äldre praxis och kan vara felaktig eller inaktuell.

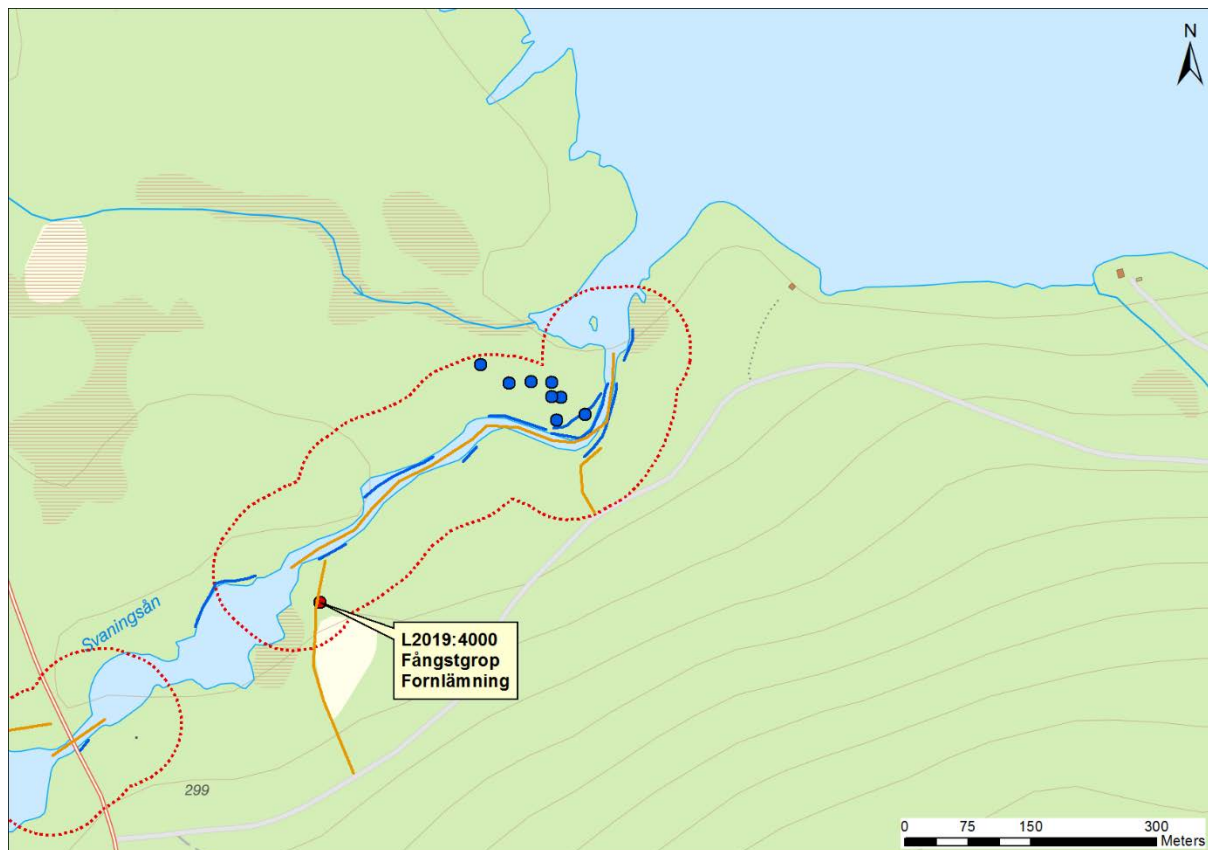

Fig. 137. Miljö 12 Stor-Ringsjön – Svaningssjön, streckad röd linje avgränsar miljön, blå markeringar är flottningslämningar beskrivna ovan, orange linjer markerar där åtgärder ska utföras.

Fångstgrop (L2019:4000) är rektangulär, 3,5x2 meter (NV-SÖ) och 0,5 meter djup. Oregelbundet bottenplan, närmast kvadratisk, 1x1 meter (NV-SÖ). Omgiven av en vall, 2-2,5 meter bred och 0,1-0,6 meter hög.

Fångstgropen är belägen mitt i planerad väg för grävmaskin.

Fig. 138. Fångstgrop (L2019:4000).

Referenser

Jamtli Arkiv

Antikvarisk kontrollrapport, nr 5. 1985. Upprustning av Stor-Ringsjödammen i Svaningsåns flottled, Svaningen 1:25, Ströms socken, Strömsunds kommun, Jämtlands län.

Länsstyrelsen i Jämtlands läns arkiv (Topografiskt, Kulturmiljö)

Ångermanälvens flottledsförvaltning, Erland Backman. Dnr 399-1414-88.

Registerkort för flottningsdamm. Dnr 399-1414-88.

Yttrande angående utrivning av Gräsvattendammen. Dnr 399-1414-8.8

Litteratur

Norman, B. 1966. Samverkan med en flod. Ångermanälvens flottningsförening från förstadierna till Sandslån sommaren 1966. Sollefteå.

Övriga källor

Karta över åtgärder utefter Svaningsåns flottled från Vatteningenheten på Länsstyrelsen i Jämtlands län, Gunnar Jacobsson, 2019-10-29.

Tekniska och administrativa uppgifter

Jamtis dnr:

149-2019-F5CC

Länsstyrelsens dnr:

584-2988-19

Uppdragsgivare/Finansiär:

Länsstyrelsen i Jämtland

Landskap

Jämtland

Kommun:

Strömsund och Krokoms

Socken:

Ström och Hotagen

Undersökningstyp:

Kunskapsunderlag

Undersökningstid:

2019-09-09 - 2019-09-17

Personal:

Antikvarierna Anna Engman
och Karl-Johan Olofsson

Koordinatsystem:

Sweref 99 TM

Bilaga 1 Värderingsmetod

Bilaga 2

Inledning

Nedanstående kulturhistoriska värderingsmetod är tagen ur rapporten ”Vattenanknutna kulturmiljöer vid Alsterån i Kronobergs län”, Länsstyrelsens rapportserie, Rapportår 2018, dnr 436-676-18, Länsstyrelsen i Kronobergs län, en rapport utgiven i projektet *Kulturmiljö och vattenförvaltning*, ett samarbete mellan länsstyrelserna i Kronoberg, Blekinge och Skåne. Projektets syfte är att ta fram kunskapsunderlag för kulturmiljöer vid vattendrag och sjöar. Arbetet är viktigt för att kulturmiljövårderna inte ska missas när biotopvårds- och fiskevårdsåtgärder görs.

I första hand inventeras och dokumenteras kulturmiljöer där man under kommande år kan tänkas genomföra biotop- och fiskevårdsåtgärder. Lämningarna är av allehanda slag, allt ifrån flottningslämningar, kvarnar, broar och sågar till bykhus och fiskeanläggningar. På så sätt lyfts kulturmiljövårderna fram och åtgärderna kan genomföras på bästa sätt för både vattenvården och kulturmiljövården.

Projektet finansieras med hjälp av Länsstyrelsens anslag från Riksantikvarieämbetet (RAÄ). Det pågår fram till slutet av år 2021 med möjlighet till eventuell förlängning.

Källa: <https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/privat/bygga-och-bo/kulturmiljoer/har-du-kulturhistoriska-miljoer.html#0>

Metod och kulturhistorisk värdering har tagits fram inom projektet *Kulturmiljö och vattenförvaltning – planeringsunderlag inom Södra Östersjöns vattendistrikt*. Nedan följer en kortare redogörelse för inventeringens metod och material samt en utförlig förklaring av klasserna och värderingskriterierna. Observera att värderingen ska ses som ett hjälpmedel vid framtida bedömningar av eventuella ingrepp i miljöerna.

Kulturhistorisk värdering

De dokumenterade kulturmiljöerna vid vattendraget i Kronoberg har värderats utifrån fyra värdeklasser:

1. Mycket högt kulturhistoriskt värde
2. Högt kulturhistoriskt värde
3. Kulturhistoriskt värde
4. Visst kulturhistoriskt värde

Om en miljö bedöms stå utanför dessa fyra värdeklasser har den kategoriserats som ”Inget kulturhistoriskt värde”.

Det kulturhistoriska värdet innebär att miljön har förmåga att förmedla förståelse och kunskap om historiska händelser och sammanhang. Platser, miljöer och företeelser kan berätta hur människor har levt genom olika tider och brukat landskapet. Genom exempelvis byggnadsteknik, byggnadsmaterial och strukturer i landskapet ges information om det förflutna. Även immateriella företeelser så som hantverkskunskap, sedvanor och muntlig tradition förmedlar kunskap om historien och människors levnadsvillkor.

Vid ett *mycket högt kulturhistoriskt värde* är miljön särskilt välbevarad och komplex. Kvarnbyggnaden, interiört såväl som exteriört, vattenvägar och den omkringliggande helhetsmiljön förmedlar en tydlig och bred historisk förståelse för vattnet som kraftkälla. Miljön går att koppla till ett historiskt sammanhang. Vid ett mycket högt kulturhistoriskt värde bör helhetsmiljön samt dess beståndsdelar bevaras intakta och stor hänsyn bör tas vid åtgärder.

Bilaga 2

Vid ett *högt kulturhistoriskt värde* är miljön välbevarad och helhetsmiljön är tydligt läsbar. Vissa egenskaper hos miljön är förändrade eller borta, men helhetsmiljön är intakt och ger en god historisk förståelse för platsens bruk och historiska sammanhang. Vid ett högt kulturhistoriskt värde bör stor hänsyn tas vid åtgärder.

Vid ett *kulturhistoriskt värde* saknas vissa beståndsdelar hos miljön som har betydelse för den historiska förståelsen men miljön är fortfarande läsbar. Vid ett kulturhistoriskt värde bör hänsyn tas vid åtgärder, specifikt bör de värdebärande uttrycken hos miljön bevaras.

Vid ett *visst kulturhistoriskt värde* är miljön antingen raserad, splittrad eller så pass hårt förändrad att den historiska läsbarheten är svårtydd. Vid ett visst kulturhistoriskt värde finns fortfarande enstaka egenskaper som bär på ett kulturhistoriskt värde men helhetsmiljön saknar flera beståndsdelar som har betydelse för en förståelse av platsen. Vid åtgärder bör hänsyn tas till de egenskaper som är värdebärande.

De kulturmiljöer som har ett högre kulturhistoriskt värde har en rödmarkerad ram runt bilden av miljön. Färgen signalerar att vattenvårdsåtgärder bör göras med försiktighet och i samråd med antikvarisk kompetens. Notera att en dokumentation är önskvärd vid förändringar i samtliga kulturhistoriska miljöer. Ett särskilt tillstånd enligt 2 kap. Kulturmiljölagen krävs vid ingrepp i fornlämningar.

Till värdeklassningen tillkommer även en värdebeskrivning för varje miljö. Värderingsbeskrivningarna har utarbetats efter ett antal kriterier som beskrivs nedan. Kriterierna är bearbetade efter *Vattenkraftverksprojektet 2012–2013* som genomförts av Länsstyrelsen i Kalmar län inom projektet *Kulturmiljö och vattenförvaltning – planeringsunderlag för södra Östersjöns vattendistrikt* samt Riksantikvarieämbetets rapport *Kulturhistorisk värdering och urval – plattform för arbete med att definiera, värdera, prioritera och utveckla kulturarvet*.

I värdebeskrivningen kommenteras:

- Kvarnbyggnaden eller sågen, stampen etc. med beståndsdelar (i de fall de är bevarade)
- Dammen och vattenvägarna
- Helhetsmiljön

I värdebeskrivningen beskrivs miljöns egenskaper som har betydelse för det kulturhistoriska värdet. Ambitionen har varit att tydliggöra de värdebärande egenskaperna så att det kulturhistoriska värdet inte går förlorat vid eventuella ingrepp i eller förändringar av miljön. Värdebeskrivningen och aspekterna nedan utgör således inget poängsystem, utan bildar en ingång till en samlad bedömning av platsens kulturhistoriska värde.

Kvarnbyggnaden med beståndsdelar

Kvarnbyggnadens potential att förmedla *vattenkraftens grundläggande tekniska principer* är viktig för förståelsen av platsen. Vattenmagasinet, vattenvägarna samt platsens topografi är egenskaper som bidrar till att tydliggöra tekniken. Kvarnbyggnadens arkitektur och maskineri visar hur vattenkraften har utnyttjats. Äldre lämningar på platsen med en koppling till vattendraget och vattenkraft bidrar ytterligare till att förstärka värdet (berör även *dammen och vattenvägarna*).

Huruvida kvarnbyggnaden, men även andra delar av verket som dammbyggnaden, vattenspegeln eller interiören förmedlar ett *tidstypiskt* uttryck eller ett längre *utvecklingsförlopp* utgör en viktig del av det kulturhistoriska värdet. Miljön kan exempelvis spegla 1930-talet med tidstypiska beståndsdelar utan betydande senare inslag, eller visa på en utveckling under en längre tidsperiod. I sådana fall där särskild omsorg har konstaterats vid utformningen av byggnadens interiöra eller exteriöra delar har det preciserats vilka uttryck som anses viktiga.

Bilaga 2

Den kulturhistoriska relevansen är ytterligare en aspekt. Huruvida kvarnbyggnaden är *kännetecknande* för den lokala, regionala eller nationella utvecklingen eller har *utgjort en förebild* för utvecklingen utgör ett kulturhistoriskt värde. Kvarnens *ålder* och dess olika delar har bidragit positivt till värdet. Åldern bidrar ofta till en historisk förståelse för äldre tiders bruk av vattnet och visar på en lång kontinuitet.

Dammen och vattenvägarna

Kopplad till miljöns informationsinnehåll och dess läsbarhet är *vattnets karaktär och utbredning*. Relationen mellan vattnet och kvarnen i form av vattenspegel, fall och kanaler är viktiga uttryck för förståelsen av platsen. Om vattenmiljön är påfallande och uppenbar visar den på en tydlig relation mellan vattnet och kvarnen. Dolda vattenvägar, så som tunnelverk, är även de viktiga för miljöns informationsinnehåll. Trots att de är osynliga vid första anblick förstärker de förståelsen av vattenkraftens teknik och bidrar således till det kulturhistoriska värdet.

Helhetsmiljön

Den yttre helhetsmiljön har värderats högt. Då helhetsmiljön värderas är det viktigt att lyfta värdena i vardagslandskapet och de övergripande perspektiven.

Med miljöns *komplexitet* menas att platsen har ett brett informationsinnehåll och kan förmedla flera olika berättelser, exempelvis där det finns andra byggnader eller anläggningar vid platsen som har ett samband med miljön, så som en intilliggande herrgård eller bruksmiljö.

Även byggnader, anläggningar eller lämningar som visar på ett långvarigt vattenbruk är uttryck som bidrar till miljöns komplexitet, exempelvis äldre kvarnlämningar, tidigare kanaler eller äldre dammar.

Kopplat till platsens komplexitet är även möjligheten att förmedla en bred historisk förståelse i relation till aspekter så som makt, klass och genus.

Helhetsmiljöns *läsbarhet* är centralt för möjligheten till kunskap om och förståelse av platsen. Utan tydliga samband kan en miljö uppfattas som svårbegriplig. De delar av miljön som är svåra att uppfatta kan inte heller bidra till förståelsen av platsens kulturhistoria. Tydligheten, i form av läge, utformning och omfattning av de relaterade byggnaderna eller lämningarna är viktig.

Viktigt för läsbarheten av helhetsmiljön är även *topografins pedagogiska värde*. Miljöer med många holmar, strömsträckor och markanta fall visar på geologiska och hydrologiska grundförutsättningar för människans vattenkraftutnyttjande. Sådana miljöer visar på människans kulturpåverkan och relation till landskapet. Vidare kan det *topologiska värdet* vara viktigt för läsbarheten i och mellan helhetsmiljöer. Detta innebär att det går att sätta miljön eller beståndsdelar i miljön i förhållande till andra miljöer eller beståndsdelar oberoende av avstånd.

Sällsynthet och hotbild är aspekter som i sig själva inte direkt utgör kulturhistoriska värden men som däremot kan förstärka det kulturhistoriska värdet av en miljö, och de kan vara av stor vikt då förslag till kulturmiljöhänsyn formuleras. Med sällsynthet menas att miljön saknar eller har få motsvarigheter lokalt, regionalt eller nationellt. Med hotbild menas att miljön och dess värden hotas av nedbrytning, utrivning, eller annan negativ förändring.

Möjligheter till *delaktighet* och platsens *tillgänglighet* utgör i sig inget kulturhistoriskt värde men har påverkat förslagen till kulturmiljöhänsyn. Vid de tillfällen då platsens kulturmiljövärden kan nå ut till en bred allmänhet har detta stärkt motiven för ett bevarande av miljön.

Samlad bedömning av känslighet och tålighet

Under samlad bedömning av känslighet och tålighet går de olika kulturhistoriska elementen i kulturmiljön igenom och en bedömning hur känsliga de olika elementen är för ingrepp ur ett kulturmiljöperspektiv. Det vill säga om det kulturhistoriska värdet kommer att minska eller kvarstå till

Bilaga 2

följd av åtgärder för att förbättra vandringsmöjligheterna för vattenlevande organismer på platsen. Till viss del beror det så klart också på hur åtgärderna utformas, men det ger ändå en fingervisning till vilka element som särskilt bör beaktas i samband med möjliga åtgärder i kulturmiljöerna. Det bör dock poängteras att kulturmiljövärde endast är ett av flera värden kopplade till de berörda platserna. I aktuella fall kan andra värden komma att vägas högre än kulturmiljövärdena. Särskilt på platser där de är relativt låga.

Bilaga 2 Historiska kartor

Miljö 4 Gräsvattnet – Gräsvattentjärnen

Fig. 1. Flottningslämningar markerade på lagaskifteskarta, Kartakt: 23-stj-204/1894. Miljön är markerad med streckad röd linje och registrerade lämningar med blå linje.

Miljö 5 Åkroken

Fig. 2. Flottningslämningar markerade på lagaskifteskarta, Kartakt: 23-stj-204/1894. Miljön är markerad med streckad röd linje och registrerade lämningar med blå linje.

Miljö 6 Kvisselvattnet – Djupvattnet (Djuphålet)

Fig. 3. Flottningslämningar markerade på lagaskifteskarta, Kartakt: 23-stj-204/1894. Miljön är markerad med streckad röd linje och registrerade lämningar med blå linje.

Miljö 7 Kvisselvattnet – Lill-Ringsjön

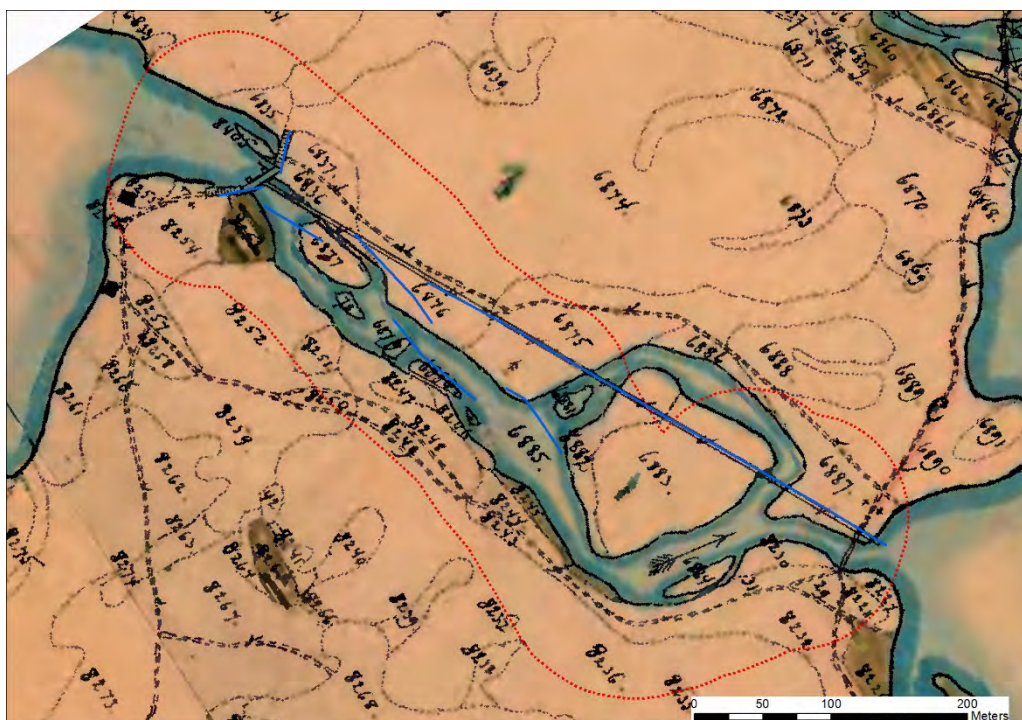

Fig. 4. Flottningslämningar markerade på lagaskifteskarta, Kartakt: 23-stj-204/1894. Miljön är markerad med streckad röd linje och registrerade lämningar med blå linje.

Miljö 8 Lill-Ringsjön – Sagen

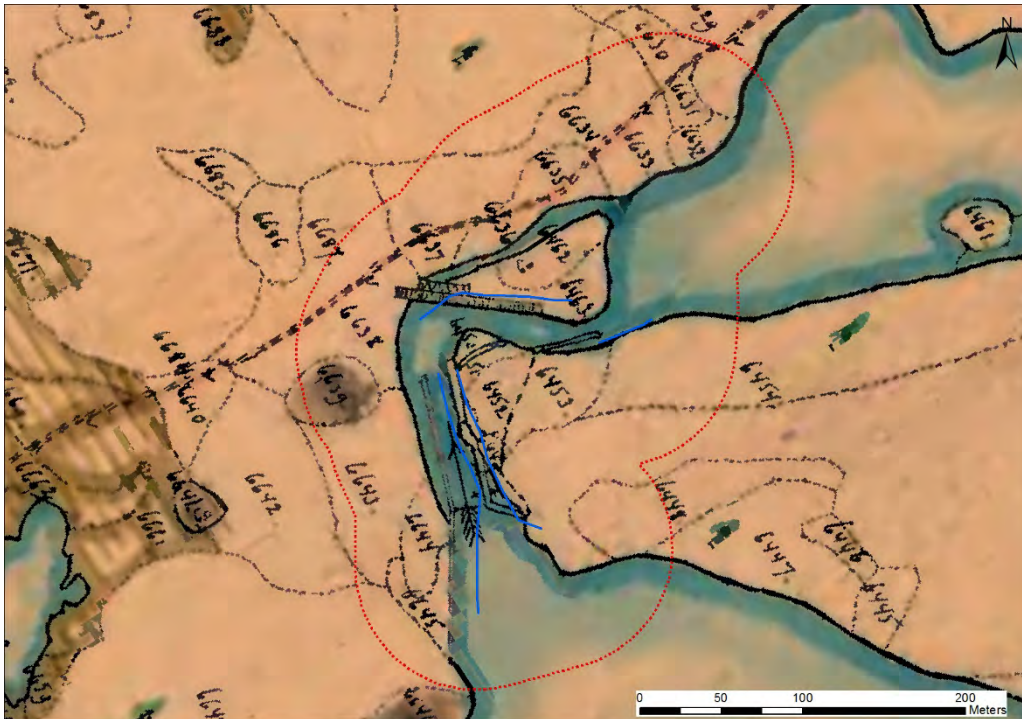

Fig. 5. Flottningslämningar markerade på lagaskifteskarta, Kartakt: 23-stj-204/1894. Miljön är markerad med streckad röd linje och registrerade lämningar med blå linje.

Miljö 9 Oduglingsjön – Abborrvattnet

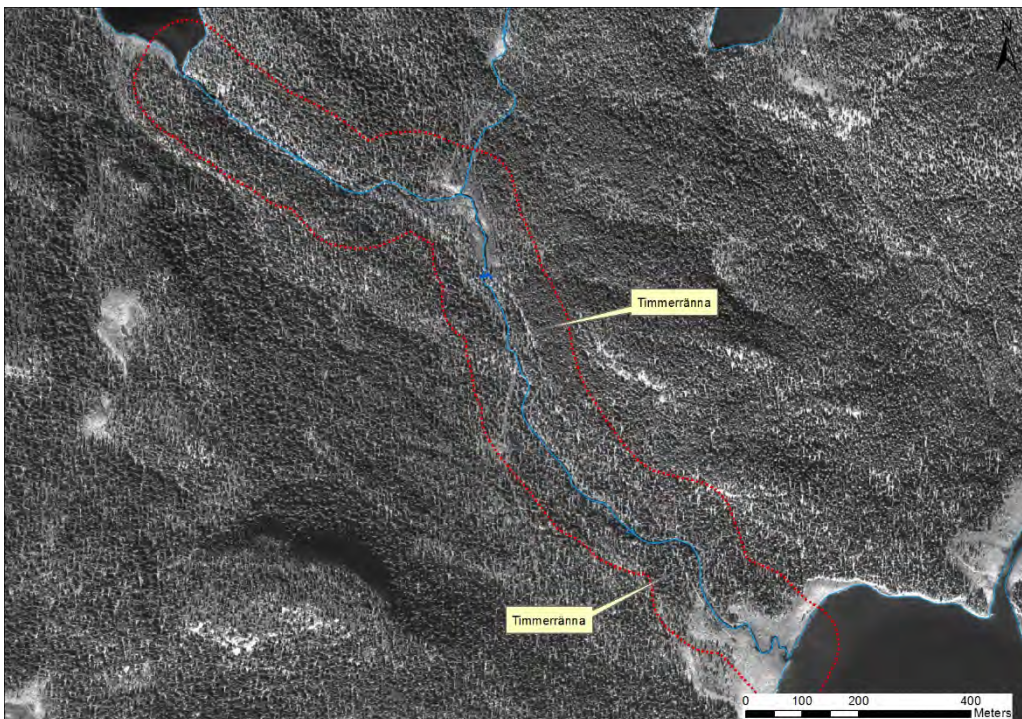

Fig. 6. Flottningslämningar synliga på historiskt ortofoto år 1960.

Miljö 10 Rörvattnet – Abborrvattnet

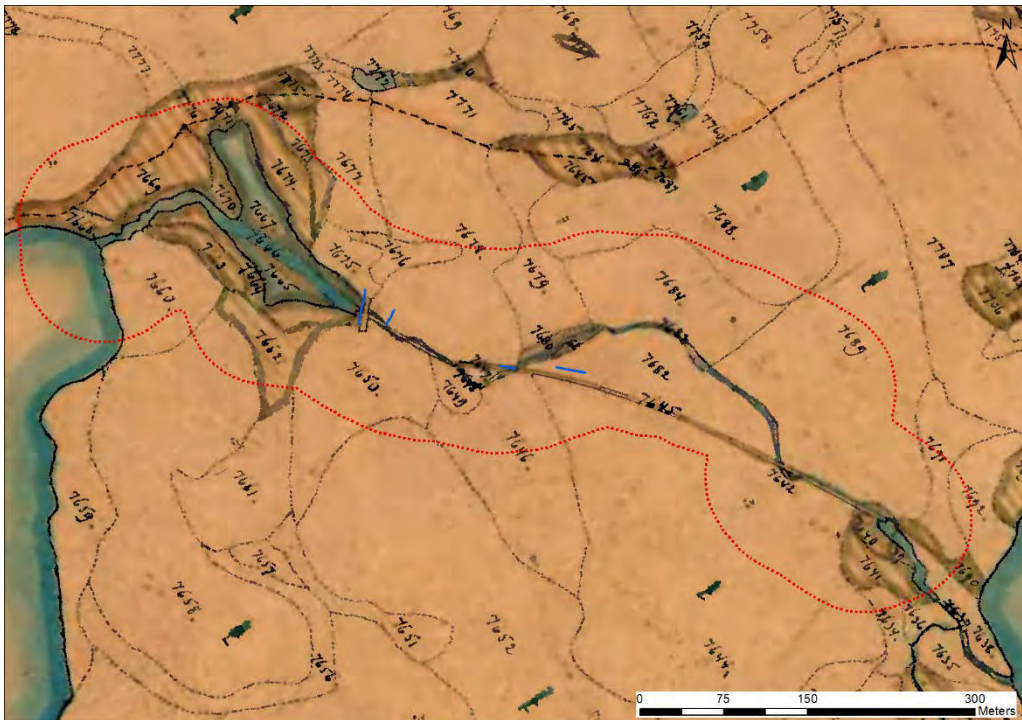

Fig. 7. Flottningslämningar markerade på lagaskifteskarta, Kartakt: 23-stj-204/1894. Miljön är markerad med streckad röd linje och registrerade lämningar med blå linje.

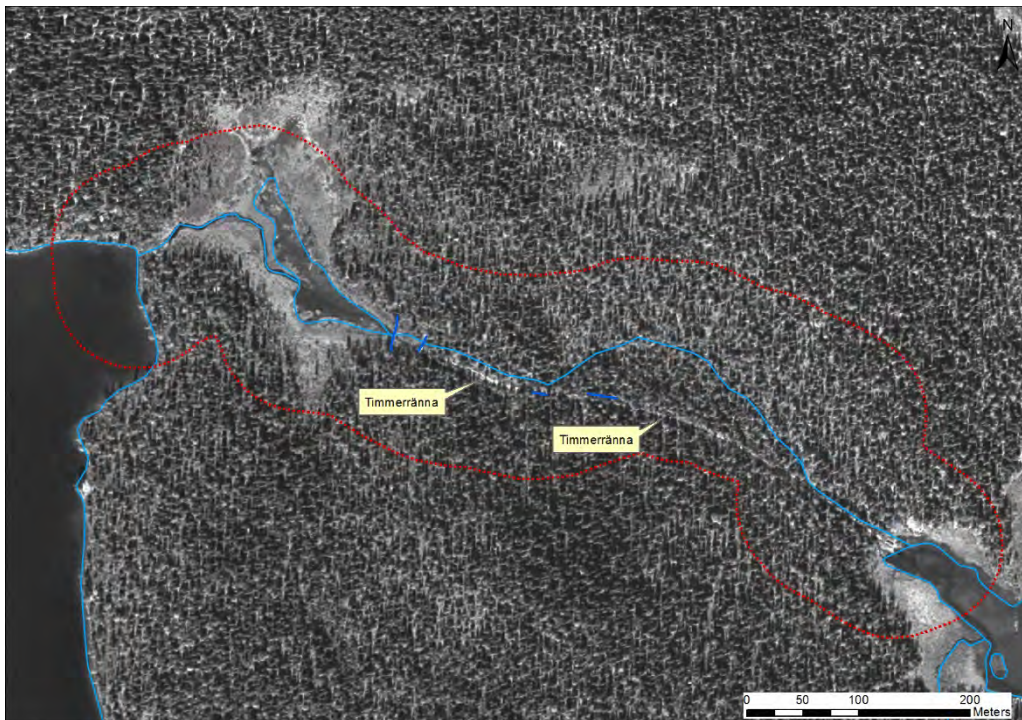

Fig. 8. Flottningslämningar synliga på historiskt ortofoto år 1960.

Miljö 12 Stor-Ringsjön – Svaningssjön

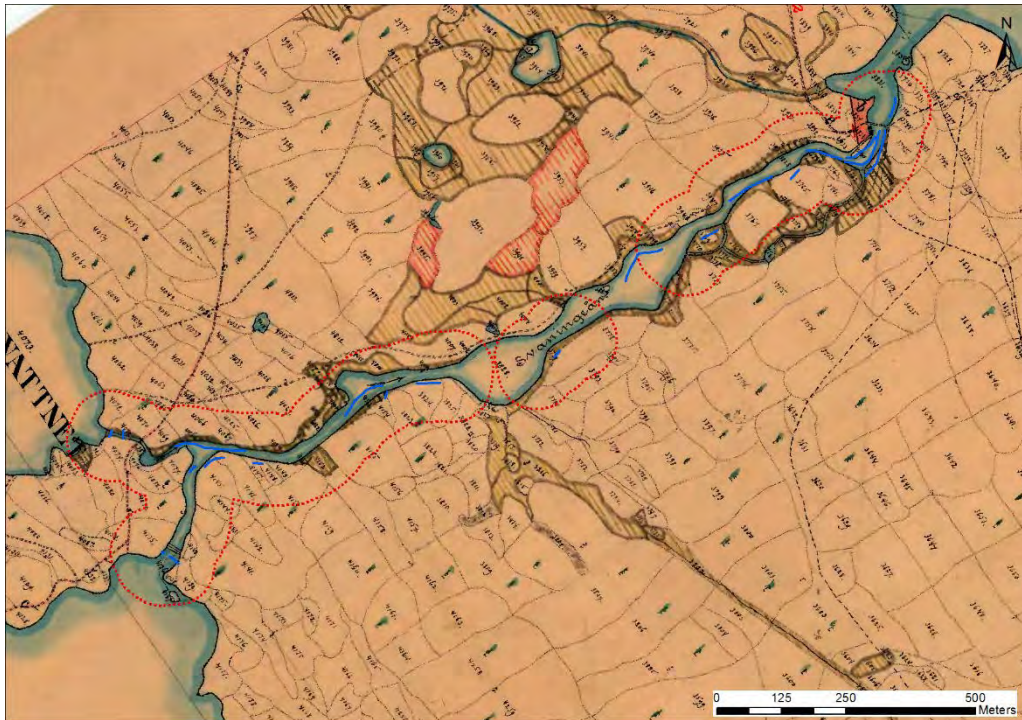

Fig. 9. Flottningslämningar markerade på lagaskifteskarta, Kartakt: 23-stj-204/1894. Miljön är markerad med streckad röd linje och registrerade lämningar med blå linje.

RAPPORTSERIE – JAMTLI, 2019

ISSN 1654-2045

- 2019:1 Arkeologi i Östersund? En studie av stadens framväxt, befolkning och arkeologiska potential
Kristina Jonsson
- 2019:2 Hamnerdals kyrka – Restaurering av lanternin, 2018
Henrik Ylikoski
- 2019:3 Undersåkers kyrka – Restaurering av torn, 2018
Henrik Ylikoski
- 2019:4 Stuguns nya kyrka – Montage av solpaneler, 2019
Henrik Ylikoski
- 2019:5 Lits kyrka– Restaurering av fasad, 2018
Henrik Ylikoski
- 2019:6 Enafors station – Fasadrenovering, 2018
Henrik Ylikoski
- 2019:7 Nyhems kyrka – Utvändig restaurering, 2018
Henrik Ylikoski
- 2019:8 Onsjön – Arkeologisk undersökning av järnåldersgrav vid Björnberget, Onsjön
Anna Engman
- 2019:9 Grytan – Schaktningsövervakning vid fossil åkermark Brunflo 252:1
Kristina Jonsson
- 2019:10 Äldsanden. Schaktningsövervakning inom en stenåldersboplats
Kristina Jonsson
- 2019:11 Ösabacken. Schaktningsövervakning vid gårdstomt Ås 107:2
Kristina Jonsson
- 2019:12 Cykelled vid Västra Björnen. Arkeologisk utredning
Kristina Jonsson
- 2019:13 Tuolluvaara gruva. Rivningsdokumentation av byggnader i TGA-området
Sara Höglund
- 2019:14 Arkeologisk utredning, steg 1, i samband med planerad utökad industrietablering i Sveg
Karl-Johan Olofsson
- 2019:15 Matarledning mellan Norra stambanan och Robertsfors inför byggandet av Norrbottniabanan – Arkeologisk utredning steg 1
Anna Engman
- 2019:16 Arkeologisk utredning vid Raggdynan och Bredviksheden inför planerade faunapassager över E4
Karl-Johan Olofsson
- 2019:17 Fotingen. Arkeologisk undersökning av stenålderboplats, stensättning och stensamlingar med horndepåer
Anna Engman

2019:18 Svaningsåns flottled. Ett kunskapsunderlag
Anna Engman, Karl-Johan Olofsson